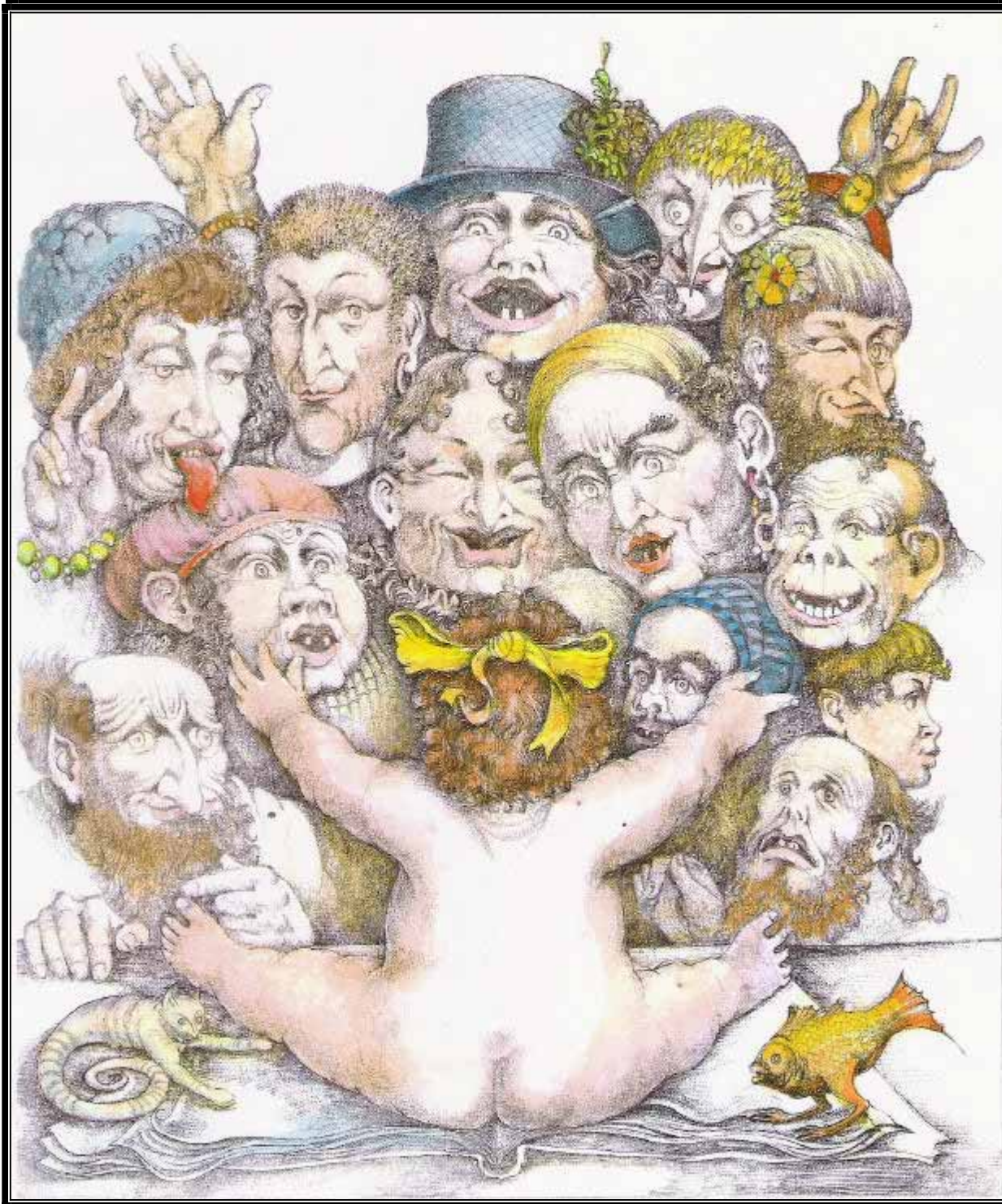


Börzsönyi Helikon

A Spangár András Irodalmi Kör művészeti folyóirata

I. Évfolyam 8. szám, 2006. Augusztus



Kolozsvári Grandpierre Miklós: Látogatók (színes rézkarc)

Tartalom:

3. o.: *Új kenyér...*; (Karaffa Gyula írása)
4. o.: *Ötvenhat loboncos évemmel nem kérkedem*; (Ketykó István verse)
6.-13. o.: *Bemutatjuk; Mórítz Mátyás versei*
14.-17. o.: *Városaim: Nagykanizsa*; (Szalai Ferenc sorozatának hetedik része)
17. o.: *Törések haikura*; (Lapis József verse)
19.-26. o.: *A mesterrel jártam V.: Az erdő, maga*; (Borsi István írása)
28. o.: *Anikó levelesládájából: Kutya-jó*; (H. Túri Klára sorozata)
30.-31. o.: *Könyvajánló*;
32.-45. o.: *Romhány*; (Végh József képes helytörténeti írása)
46. o.: *Délibáb*; (Székács László verse)
48.-58. o.: *Ki van a toronyban*; (Fetykó Judit regénye folytatásokban)
60.-62. o.: *Auditor: Dezertőr; Az oszlop; Postaláda*; (Szávai Attila írásai)
63. o.: *E havi számunk szerzői; Impresszum*;

Lapszámunk képei:

Augusztusi számunkat (a júliusi szám után ismételt) a **Honton** élő és alkotó **Kolozsvári Grandpierre Miklós** festményeinek, szobrainak fotói díszítik. A hozzánk eljuttatott anyag mennyisége, a művész sokoldalúsága indokolta, hogy (közös megegyezéssel) e hónapban is Ő szerepeljen lapunkban. A művész életrajza, elérhetőségei megtalálhatóak a www.gorgo-hu.com internetes oldalon. Köszönet az Alkotónak a képek közlési jogáért! (A Szerk.)

Címlapon: *Látogatók*;

5. o.: *Öreg tudós*;
18. o.: *Nagymamák*;
27. o.: *Kis csodák*;
29. o.: *Europa 2004*;
47. o.: *Áhítat*;
59. o.: *Ördög; Ördög II.; Térdeplő; Szokratesz; Buddha*; (füstkvarc, hegyikristály)
62. o.: *Tizian; Liszt Ferenc; Niobe; Torzó*; (hegyikristály, ólomüveg)

A hátsó borítón: *Írnok*;

Új kenyér...

Több mint ezeregyszáz év! Belegondolni is sok és nehéz, hát még átélni, túlélni! Történelmünk dicsőséges évszázadai elmúltak, de tán dicsőséget jelent az is, ha csak élünk, megélünk. Mikor eleink hazát foglaltak, államot alapítottak, valószínűleg nem a távoli jövőre gondoltak, hanem csak a mára, a holnapra. A holnapután már túl távolinak tűnhetett a történelem zivataros évszázadaiban. Túlélni akartak, megélni, hogy gyerekeik lehessenek az örök emberi parancs szerint, s láthassák unokáik megszületését. Aki ezt elérte, felfogásuk szerint már nem élt hiába. Igen kivételes államférfi az, aki a távoli jövőt, egy nemzet jövőjét látja, s annak alakítása, irányítása szerint jár el a jelenben. Mostanság hiány van ilyen államférfiakban. Ám, ha jelenleg ilyen államférfiaink nincsenek is, de mindig van, aki a haza földjét megműveli, mert enni kell, élni kell. Ezt a hazát, ezt a földet a névtelenek, az iratok által soha sem említették, a legendákban, mondákban soha nem szereplők védték meg, szántották fel, ültették be. Olyanok, akik kárpótlást csak az utódok születésével kaptak, akik életcélja csak annyi volt, hogy megéljék a holnapi, a holnaputáni napot. És ez így van jól! Ám, ahhoz, hogy egy nép nemzetté váljon, kell valaki, kellene valakik, akik nem csak a holnapi napig látnak. Mintha jelenlegi korunk nem lenne alkalmas ilyen személy születéséhez, „elviseléséhez”, mintha mostanság a nemzet rezignáltságában nem is várna ilyen személyre!

Augusztus 20.-án, nemzeti ünnepünkön országoszerre falunapokkal, ünnepségekkel, misékkal, körmenetekkel emlékeztünk államalapításunk, „nemzetté válásunk” évfordulójára. Keresztényi hitünk megélésének ünnepe is ez a nap, hiszen mi más is lehetne a kenyér, az „új élet” ünnepe, ha nem a hit, a távoli, szemnek láthatatlan „fölköttünk-valóságnak” ünnepe? (Aztán kis idő még, s az új bor ünnepe is eljön hitünk szerint.) Az ember áhítozik arra, hogy érezzen maga fölött egy hatalmassá-

got, egy atyát, egy gondviselőt. Ezért választott anno maga fölé királyt, ezért szeretett, túrt és viselt el mindig és mindenkor jó vezért, zsarnokoskodó császárt, uraskodó helyi vezetőt. Csak egyet nem szeret az ember, a nép, ha azt érzi, hogy magára van hagyva, hogy választott vezetői nem törődnek sem vele, sem jövőjével.

Az idei, központi, budapesti ünnepségen is volt „kenyér és cirkusz”. Volt zászlófelvonás, térzene, egyenruhás menetelés, légiparádé, mesterségek ünnepe, ingyenes koncertek, kenyérkóstolás. Aztán, mikor az est fénypontjára került a sor, a tűzijátékra, leszakadt az ég! Soha eddig nem látott vihar tépázta a budai fákat, soha eddig nem tapasztalt szél korbácsolta a Duna vizét, s fújta el a tűzijáték jó hangulatát. *Őt honfitársunk veszette életét!* Ha az előző gondolatmenetet követem, azt is mondhatnám, intő jel gyanánt is felfogható ez a vihar! Nem csak a külsőségekre kell gondolnunk, ha ünnepben, nemzetben gondolkodunk, sőt, egyáltalán nem csak külsőségekben! A legfontosabb a lelki, szellemi közösség, egyetértés, együttérzés! És ez az, amiben hiányt szenvedünk manapság. Ez az, hiszen még csak együttünnepelni sem tud az ország! Pártok és nézetek kavalkádja, önös érdekei mentén szerveződött, egymást szeretni, elfogadni nem tudó csoportok összességét nem lehet nemzetnek, de még csak népnek sem nevezni!

Talán a mai kor még nem alkalmas arra, hogy „igazságos király szülessen fölénk”. Talán nem is várunk jelenleg ilyen emberre. De ne higgyük, hogy csak másban van hiba! Vizsgáljuk meg önmagunkat, s gyomláljuk ki magunkból a nem odavaló érzéseket. És egyszer... talán végre... „felkel a napunk...”!

2006.08.30.

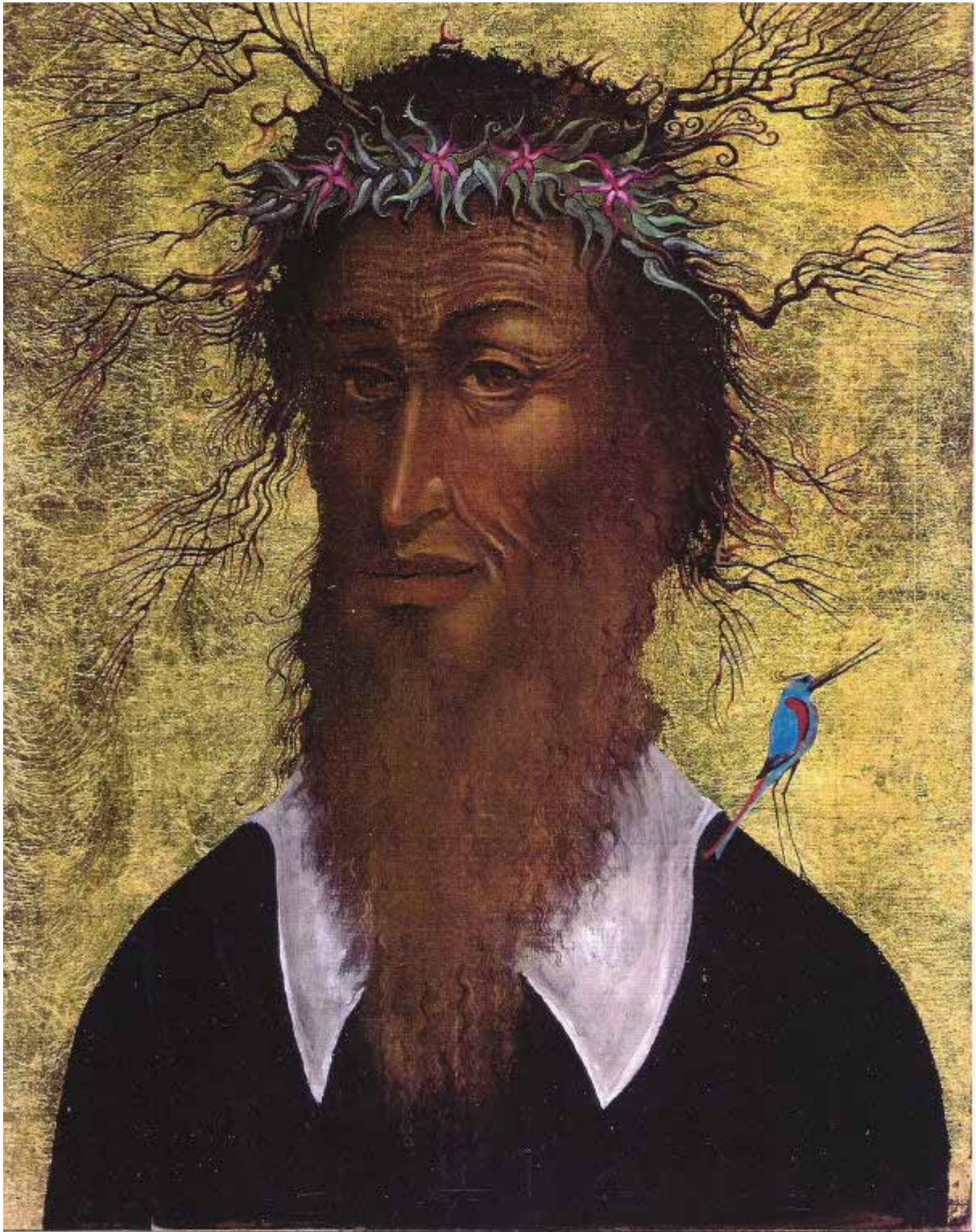
Karaffa Gyula

KETYKÓ ISTVÁN:

Ötvenhat loboncos évemmel nem kérkedem...

*nem kérkedem ötvenhat loboncos évemmel
mert soha nem kérkedtem a széppel a jóval mégis
a sólyomszárny már elröpült velem
vitte verseim estek azok szakadékba
tépték farkasok medvék de tudjátok mi a leggyönyörűbb
mentették soraim odúkba a mókusok
a széttépett zsoldárait vitték hasukon a borzak
tudom a sólyomszárny már elröpült velem
vitte verseim estek azok szakadékba
tépték farkasok medvék de tudjátok mi a leggyönyörűbb
mentették soraim odúkba a mókusok
a széttépett zsoldárait vitték hasukon a borzak*

Verőce, 2002. december 31.



Öreg tudós *(olaj, vászon)*

BEMUTATJUK

Móritz Mátyás versei

1981-ben születtem Budapesten, semmilyen vallású nem vagyok, bár hiszek. Azt hiszem. Apám nem néhai, nem is vándorolt ki, de nem él velünk, csakúgy, mint testvérem és húgom. Az iskolát csak néha kerültem, és, bár nem egy peccés intőm éktelenkedett nem egy ellenőrzőmben, nem csibészkedtem, bár nem is tanultam. Nem találtam semmilyen érdekes történetet mondjuk Mátyás királyról, (hogy stílszerű legyek) de nem is találhattam, mert sokáig nem láttam semmi értelmét az olvasásnak, főleg nem a magas irodalomnak. Rosszul lettem, ha azt hallottam, hogy *kötelező*, meg hogy *javasolt*. Kilenc éves koromban nem tört ki ugyan háború, de lezajlott valami rendszer-váltás, vagy rendszer-változás. Hogy mi hozott össze az irodalommal mégis, nem tudom, csak sejtéseim vannak. Faludy György volt az első költő, akinek egy kötete a kezembe került, miközben a könyvtárból egy kötelező olvasmány zanzásított változatát kölcsönöztem ki. Ihletésére úgy 16 éves koromban kezdtem el írni, borzalmas hosszú, kacskaringós, barokkos verseket. Ginsberg is könyöröghetett volna a receptért... Nem igazán mutogattam ezeket. Idővel tisztultak gondolataim: rímekkel operáltam, dallamot kerestem, és rövidítettem gondolataimat. Folyóirathoz jó húsz évesen mertem küldeni verseket, és kopogtatni a Hitelnél és a Széphalom Könyvműhelynél, de nem sok sikerrel jártam. A verseimet három évvel ezelőttig egy kivénhedt Erika írógépen püföltem ki magamból, utána az Internet felnyitotta valamelyest a szememet, és örömmre szolgált, hogy egyes portálokon viszontláthatom gondolataimat. És nem kellett a postás kisasszonyokat az örületbe kergetnem a heti rendszerességgel feladott 30-35 levéllel, amit a folyóiratokhoz címeztem.

Az első áttörést a Napszigetben való szereplés hozta meg, *A miért kellene* című verssel, illetve a Napútban közölt *A legutolsó* művel. Álmodom egy önálló kötet, mondjuk a Magvető gondozásában. Bemutatása (ha választhatnék) az Írók Boltjában lenne, egy esős szombat délután, Lévai Balázs műsorvezetésével. Bár a Börzsönyi Helikon olvasói inkább a prózáimmal találkozhattak a lap hasábjain, de én még mindig azt mondom, hogy a versben érzem inkább jól, és otthon magam.

És hogy pár nagy szót is eldurrogassak: a költészetet a megmaradt tisztességnek tartom. Kedvenc költőm igazán nem akad, inkább versek vannak, amelyek fontosak a számomra. Kedvenc olvasmányaim között szerepel a *Zabhegyező*, a *Legyek ura*, a *Bűn és bűnhődés*, a *Háború és béke*.

Intézményi kommunikátorként végeztem el egy kétéves iskolát, párhuzamosan a PPKE-mel, amit félbehagytam, de amit szeretnék folytatni.

Legutóbb a 95. Poliszban jelentem meg nyomtatásban.



A pokol bennünk van*

A pokol bennünk van,
és elég otthonos,
mint pusztulás az őszi
fákat, be úgy balzsamoz.

Nem lennénk nélküle
csak lombját vesztett bot,
gyűlöljük, de félünk, ha
a szerelme meginog.

Gondoskodik rólunk,
mint börtön a rabról,
a pokol és az ember
mint szírom és virágpör.

Olyan tiszta, mint az
öldöklő igazság,
fegyverek vagyunk, -rajtunk
más nem ejthet rozsdát.

Elüldözzük, majd ránk
tör a vágó, -a közöny,
és ő úgy táncol bennünk,
mint a szél a függönyön.

Lökjük, de nélküle
ránk hull a bénaság,
az ember és a pokol
mint a lyuk és mint a zsák.

Árnyékként gyűl bennünk,
gyűl bennünk keményen,
mint ahogy a por gyűlik
a lepkegyűjteményen.

Üres pályaudvar
és üres villamos**
-hiszen a pokol bennünk
van, és elég otthonos.

* Fejtő Ferentől kölcsönözve
** NNÁ *A pokolhoz* c. verséből ollózva

A vigasztalan

Ő a szabadság, a börtön,
néha helyette tûnődöm,
keresem a fák
hegyén és a dombtetőkön.

Kövel meg csak Isten dobhat,
és mellém lekuporodhat
fázós sóhajjal-
pont, mint az elkárhozottak.

Belőlem meríthet erőt,
bár mélyebb, mint a temetők
az ő bánata-
virága a hó alatt nőtt.

Csak ő az, akire várok,
legyen nevető pohárnok
-kincse szegénység
és a jeltelen sírárcok.

Ő gyúrt hamuból és sárból,
majd ujjongva kánkánt táncol,
ha egy szebb földet
látok az árbockosárból.

Egér és ember

Mosolya, ha van: torz és balog,
egy története sem megható,
inkább hideg, mint a hajnalok,
foszlottak, mint rajta a zakó.

Peregnek, mint kézben a homok,
mint a kérdések: *mért így, -velem*
-holt szerelmek, keserű borok,
nagy harcok és kevés győzelem.

Szél énekli altató dalát,
takarója: sárguló lapok,
(zörögnek, mint sírban, sok barát)
-nem maradtak csak a hajnalok,

(melyben a magánya bánya mély)
és a nappal, amely úgy éget,
mint amikor elkapta a kék:
egér keresett menedéket.

Kezét emelte: *nincs kímélet,*
és villámokat szórt a szeme,
de nem bántotta a gyengébbet,
-nem úgy, mint a saját Istene.

Énatyám

hol vagy
hol nem vagy
megvagyok
megvagy
elbújok
elbújsz
megnyugtatsz
feldúlsz

tagadlak
tagadsz
maradok
maradsz
felállok
leülsz
ülök
menekülsz

cipellek
cipelsz
nevellek
nevelsz
megóvsz
megóvlak
hol vagy
hol nem vagy

kutatlak
kutatsz
mutatok
mutatsz
feloldasz
megkötsz
szaladok
elszöksz

Felszámolás

Mosdó: peremén a szürke hab,
az asztalon gyógyszerek, -bogyók,
ágy, rajta gyenge fénnel a nap,
nyálas száj, kifordult szemgolyók
Körben: erjedés és rothadás,
az ablakon be napmeleg dől,
-felszámolás előtti lakás
-szürke emlékek ködlenek föl

Győztes ármány

*Ő: Minden, de áldani nem tud,
Ő: Minden, de senkit se büntet,
Ő teljesíti az Időt
S nem érti meg a mi szívünket.*

Ady Endre

A sértődöttet mindig jól játszottad,
és engem mégis vágy fog el utánad,
ha belém martál a szívem megolvadt,
és lettem egy megszelídült vadállat.

Egy perc elég volt és elfelejtettem
szorító kezeidet a torkomon,
mert elhitetted: a sors nem kegyetlen,
legfeljebb, a rosszabbik végén fogom.

Néha úgy fogadsz, mint egy hódolódat,
és én vakon követtem az elvedet,
a testemből adtam enni, hogy jóllakj,
máskor nem kellett az úri kegy neked.

És szívesen vízbe fojtottál volna,
nem tudtam: kettőnk közül ki a bűnös.
Rám vágta az ajtót, mint egy baromra,
és én azóta várom, hogy visszajössz.

Talán még lesz, hogy törvényt ülsz felet-
tem
és én szárnyra kelek, vagy majd kallódom,
fejemre olvasod, hogy rosszat tettem,
de mégis megbocsátasz, barbár módon.

És én majd elmondalak nagy-nagy bölcs-
nek,

vendégül látlak, megkínállak székkal,
nem kell kérned poharadba bort töltsek,
amíg a család csendben jajveszékkel.

A vágyam, mint egy szeretőnek: trágár.
Úgy hordalak, mint szabadságot a rab,
bírom benne, hogy ölelés még vár rám,
és hogy áldás és csalódás is maradt.

Hogy a kettőnk viszonya lesz még oldott,
legalább addig, míg el nem temetnek,
ha kérdezek: játszod majd a bolondot,
és a halált vehetem feleletnek.

Ha játszod a költőt

Az életet, mint rövid kalandot,
pofonokat jobbról és bal felől,
zúgjon a füled, mint a harangok.

Titkokat, melyeket úgysem érthetsz,
utódot, aki gyűlöl, és megöl,
belátást, hogy mondj búcsút az észnek.

Hajnalcsillagot, úttalan utat,
a szemed alá szarkalábakat,
alkonyt, -bár fényei kialudtak.

Oxigénhiányt és hamis gyöngyöt,
végzetet, amely úgy is rád akad,
sírokat, melyet szûz harmat öntöz.

Rejtélyt, hogy vakard a szakálladat,
kincseket, ami másnak semmiség,
és erőt, hogy hullát hullára rakj.

Rozzant bárkát alád, a viharban
társat, aki utadon nem kísér,
lantot, amely jajgat, mint az ajkad.

Lábad elé témát, hegyet, dombot,
szakadt rongyot, hogy legyen mit ráznod,
vállat, hogy vonogasd: ki mit mondott.

Gyönyört, vidámságot, vágyat, koncot,
múzsát, hogy legyen kivel csatáznod,
nevessenek, mint egy udvaroncot.

Kőlevest, amikor nincs fogad már,
vak és süket ifjat tanítványnak,
aprópénzt, ha biztosra fogadnál.

Közhelyekből megfûzött nyakláncot,
szöges ágyat, ha halálra fáradsz,
iróniát, ha a költőt játszod.

Hang

Jaj, mért kiabál testemből a lélek
mért nem tud kicsit hagyni megpihennem
bőgnék mint egy vásott gyermek, hogy:
nem, nem
és feküdnék mint egy öklömnyi léket
kapott csónak a parton. Riog, harsog
hogy jussak el a lángsugarú naphoz
de ha egyszer csak céltalan kalandhoz
van kedvem. Mért zavarja őt hogy alszom.
szabadulni szeretnék tusáitól
de mégis felcsendül mint egy unott dal
nem akarok élni, ezzel a hanggal
és szívemből elötör, egy halk sikoly
már azon vagyok, hogy magam felkötöm
végül a csónakot, mégis ellököm

Hát erről ennyit

Üres a tér, és annyi minden tűnt el,
háborút várunk, paraszti eszünkkel,
nekivág az ember, hogy majd szebb lesz,
bár a tervezés sem több, mint egy reflex.

És az élet szarnak is feldúlt rakás,
ahogy kései a vad fellángolás,
kijelenteni: rosszból ennyi jó volt,
megváltoznunk is felelőtlen hóbort.

De nekivág mégis, mint az állatok,
bár azt hiszi, hogy szánalmas állapot,
gondolva betegségére, korára,
hogy meg fog halni, nem is oly sokára.

És bár minden korhad, mállik és rohad,
élvezi, mint a húsos cubákokat,
a vak világon, a dermedt sártekén,
vakar kettőt sebein, és a tökén.

Gyáva gyermekként bújna az ölekhez
a csalánnal és bénasággal vert test,
majd összedörzsöli a két tenyerét,
talán eléri folyékony kenyerét.

Felkel az alvadt vérû virradatban
és úszik, mint döglött halak a habban,
légypiszokként él és túri az iszonyt,
nem tudja azt mondani: holnap viszont,

mert vak ez a világ és üres a tér,
hever a vers, mint a hideg hányadék,
égi mezőkön szedi a pipacsot,
eljátssza Petrit, Attilát, Babitsot.

Nem tudja, meddig kell még maradnia,
gyakorolja, hogyan kell rohadnia,
asztal közepén rántott bodzavirág,
és úgy várja: mégiscsak szép a világ.

Irgalmatlanul

*Az irgalom készség arra, hogy a szenvedő
lényvel létezésre lépjünk.*

*Saját létünkben mintegy szakadás keletke-
zik a szeretet által.*

*Felrobbantja önmagunk határát és engedi,
hogy a másik belépjen benső szféránkba.*

az emberek lenéznek
a rosszal járok jegyben
kitagadva sírok
káromlom a sorsom
aki nálam többet
remélhet: irigylem

aki végezhet munkát
és birtokolhat házat
kit szeret feleség
kit átölel gyermek
aki frissen vasalt
ruhában pompázhat

a templom harangja sem
szól majd értem unottan
irigylem azt akit
soha nem érdekelt
hogy a hitvány férgek
közé hogy jutottam

felfal szomjúság éhség
és a közöny nyom agyon
irigylem azt aki
nem fog szomorkodni
az elmúlásomon
és a hiányomon

aki nem őrzi múltját
mint egyetlen nagy titkot
akit nem érdekel
hogy az éjben élek
és csak azt hiszem el
amit kitapintok

aki könnyen kacag mert
megtalálja igazát
akit nem érdekel
kóros betegségem
hogy fáj minden tagom
hogy sajdít szúr vagy vág

kinek álma nem torzó
és nem befejezetlen
nem érdekli hogy nem
kapok segítséget
hogy majd magamnak is
semmivé kell lennem

bámulnak csak mint varjak
a rég megrohadt vetést
és én irigylem azt
aki nekem csak sírt
kíván önmagának
egy előléptetést

Magam vagyok

1.

Állok előtted és csöndesen borongok,
hogy álmod az enyémnél talán édesebb,
mit üzennek a belőled maradt csontok,
van-e benned tüske, vagy fáj-e régi seb.

Mire vetted eddig közönyöm és gögöm,
haragszol-e: a múltat visszagondolom,
és a régi emlékeken eltűnődöm,
hogy neveltél-e, játszottál-e egykoron.

Velem. Hogy voltál-e velem szigorú,
elmaradtál-e tőlem, ha sírtam éjjel,
homlokodon volt-e titokzatos ború.

Haragszol-e, hogy unokád múltba turkál,
vagy engem keresel, nézve szerte-széjjel
-talán találkozunk a temetőútnál.

2.

Az arcod talán most is olyan hallgatag,
szádat elhagyja-e valami hang, sírás,
vagy csak nézel egy fekete kalap alatt,
és akit hallok, talán nem valaki más.

Fázom: a dermedő ég alja sárgazöld,
szemem köd lepi be, és köröttem árnyak,
és fázik a temető: csontkemény a föld
-az órád a szekrény tetején, nem jár- csak

megpucoljuk néha. Én se tudom, miként
azt sem: veled miért így bánt el az Isten,
félek, hogy mégis elüti majd az éjfél.

De ami vár, talán nem egy sötétkamra,
hogy amit majd hallok, kezded a kilincsen
és szemeidben ráismerek magamra.

Nincs békülés és nincs könny

Se egy őszinte asszony
Se fiatal leányzó
Ölelés mely marasszon
Se egy édes és lágy szó

Csak sok virágtalan ág
Kétség amely nem higgad
Nem adatott ifjúság
Csak a csönd mely elringat

Elöttem felhős észak
Mellettem csüngő karom
Ruhámon a szegény-szag

Állok gyászos kacajjal
(Se szándék se alkalom)
Koldus fajjal bajjal jajjal

Sorsom az elődök sorsa

sorsom az elődök sorsa
beálltam én is a sorba
nem hiszek az őszi napnak
csak a dérnek csak a fagynak

hogy engem is elhervasszon
öleljen mint kacér asszony
rólam majd a szél dalolhat
hogy engem bárki pótolhat

számomra hála nem termett
a gyengébbek is megverték
lenézett nagy és a parány
irigyelték rongyom talán

egy rabláncon görnyedeztem
a szívemnek tört szegeztek
nem számítottam a jóra
ébredtem rideg valóra

meg is szerettem én a bort
múltra jövőre ittam tort
éggő pokol és kárhozat
bordámon játszik a huzat

soha nem is volt több vasam
csak hogy felejtsek ittasan
kalapomba csikket raktak
visszanéztek rám kacagtak

írhatnék bánóbbat szebbet
gyermeknek jónak születtem
és mit mondjak vallomásnak
ez az élet nevelt másnak

nincs másom csak tartozásom
reményem az elmúlásom
hitetlenségem betegség
itt a hullám: tessék, -tessék!

Szegényember

Szerette volna felverni a világot

Mi csak azon gondolkozunk, most mit
gondol
túl a százon, milyen bánat fojtogatja,
ahogy már a kényes őszi dél dorombol,
hol ügyel arra, el ne szálljon kalapja.

Mint gyermek, hol rimánkodik, hogy sze-
ressék
-arcunkon férfias szemérem, -sápadunk,
hallgatni és szólni róla: kötelesség,
de csak üres katedrát bámul a padunk.

Ki, és miért játszik vele hitegetve,
hívja-e ölébe könnyes egyszerűség,
hisz-e igazán, telik-e benne kedve,
zokogva bolyong-e benne, hûvös hûség?

Mi csak zúgjuk a dalait, mint a vadon,
találgatjuk, hogy kit hív kétségbeesve,
megölelnénk őt, de csak bámulunk vakon,
és várjuk, -várjuk, mint a vacsorát este.

Mellékdal:

Keresésébe fényes csizmánk megkopott,
és reszketünk, mint a fû, mint a csillagok,
dolgozunk csendesen, éhezve, és fázva,
hiányával bújva össze nyirkos házba.

Téged idézlek

*úgy hordom régi sok hiú szavam
mint a tévelygő ár az elszakadt
sövényt jelző karókat gátakat*

Babits Mihály

Aki néha könnyekig volt hasonlott,
csetlett-botlott, mint részeg a balon,
és a naptól édesedve romlott.
Kit hagytak magába, mint holt ebet,
aki utazott a gőzbatáron,
kiben, nem tudták, mennyit vesztenek.

Nem sejtették: mennyi szív, mennyi kincs,
kit magához rántott anyja, a föld,
hiába várt (rajta a tört bilincs).
Akinek szüksége volt a fényre,
ki nem bírta, és minden összetört,
kit vakított, szörnyű vesztesége.

Hullajtott gyémántot, gyöngyöt, -széjjel,
keresett múzsát és holt szeretőt,
taposták katonák, küzdött széllel.
A reggelt énekelte, - a szépet,
kilépett az álmok erdejéből,
teste, mint eleven béke, ébredt,

dal ébredt benne, mint aromás bor,
(bár voltak hűtlenek is a szavak)
a minden reggeli látomásból.
És nem is fáradt bele estelig,
és bár volt néha túláradt patak,
szólt, ahogy a rossz gégétől telik.

Nyújtotta kezét százkezű fáknak,
hallgatta, a dongó hogy nyöszörög
- a rémes és gyerekes világban.
Ahogy te, -a szórt dobogást hallom
(odakünn tyúk kárál, szarka csörög)
míg ing, remeg, a bűnös nyugalom.

Unom

ha titok marad vagy ha kiderül
ha társaságban vagy ha egyedül
a nem járt a letaposott utat
az igaz szót a hazugságokat
unom ha halogatjuk ha tesszük
ha elengedsz vagy fogsz mint egy kesztyűt
unom a csendet vagy ha harang szól
unom ha kibékülsz ha haragszol
a szárazságot ha eső koppan
unom a gyertyát az ablakokban
ha aprócska vagy óriás gerezd
unom ha rohadt vagy ha érni kezd
hogyan szeretném vagy hogy nem irigylem
istent aki nem ad semmit ingyen

szívemben a bánatot a reményt
a kőlevest és a teli edényt
ha fennhangon vagy ha alattomban
a közönyt a segítséget gondban
a nagy beszélgetést elmerülten
magam lenni a hatalmas úrben
hogyan lehet európai módon
is egymásnak esni a komódon
unom ha tudják vagy ha azt hiszik
unom ha rám kenik ha elviszik
ha csak lógatjuk vagy összetesszük
unom a hitszegést és az esküt
unom a hígat a töménytelen
az istent aki pusztít és teremt

feladni tartani magam végig
unom csókolni keseredésig
ha elhagyja magát ha igyekszik
ha térdepel ha áll vagy ha fekszik
unom az öreget a gyermeket
a pusztaságot és a kerteket
unom ha éheztet ha megterít
ha szabad kezét ad ha kényszerít
azt amit adnak azt ami kijár
ha félszemű lehetek és király
ha maradhatok vagy ha mehetek
unom hogy többé sose lehetek
azt aki kókler vagy istenadta
és istent aki magát feladta

Útra készen

*Beszélgetünk tréfásan és merengve
mi, útra készülő, bús vándorok.
Tíz évre, tíz év múlva... járja egyre
s szemünkbe titkos fájdalom lobog.*

Elmegyünk, itt hagyunk jövőt és múltat,
megyünk elszántan a koldusmezsgyén,
és mulatunk, mint a nyomorultak
elődeink elporladt holttestén.

Nem gondolunk és fordulunk vissza,
nem kötözzük be a sebeinket,
a föld lesz, amely a vérük issza,
intünk, mint akik sírjukból intnek.

Nem várunk valamit, valahonnan,
nem kell olyan saját arc más féle,
csodálkozunk, ha a szívünk dobban,
nem is rakunk el semmit a télre.

Nem sietünk és el nem is késünk,
elűzünk mosolyt, elűzünk könnyet,
gyengébb a hitünk, mint az ütésünk,
azt gondoljuk, hogy így talán könnyebb.

Nem érdekel: ki, mit, hányszor mondott,
és lehet, hogy ezerszer kell halnunk,
és nem várnak csak a trágyadombok,
de színt és hitet ne kelljen vallnunk.

Nem érzünk, ízlelünk, hallunk, látunk,
villámok cikáznak és dörögnek,
és áruló talán a barátunk,
de mi nem kérdezzük soha többet.

Parazsat teszünk a homlokunkra,
és úgy rettegjenek az Istenek,
mint szülőföldünkön minden utca,
ha feltámadnak az elporladt holttestek.

SZALAI FERENC

Városaim:

Nagykanizsa

Magyarországon csak egy Nagykanizsa van, de nekem mégis három jutott. Az első anyai örökség. Ezen az ágon zalai a családom, szűkebben nézve kanizsai. Mivel a nagyszülők és dédszülők visszavezethető áttekintése nagyjából a Monarchia idejére megy vissza, így a családi emlékezés mintegy százharminc évet tekint át. János nevű dédapám szerelemgyerekként csöppent erre a világra, de édesanyját egy nagyon jó ember feleségül vette, sőt a gyerekek kezébe is szakmát adott. A sajátját. Kalapos lett a legénykéből. Gyerekkoromban még bámulhattam a nagynénémnél a kalapos gépet, ahogy kint állt az előszobában, lassan beszötte lábait a pók, de mindenki illő tisztelettel emlegette: *a nagypapa gépe*. Miután műhelyt nyitott, feleségül vehette Annát, akivel öt gyereket neveltek föl: Jóskát, Mariskát, Lacit, Margitot és Palit. Jóska olyan rossz volt, hogy nagypapa a zsidó elemibe íratta, hogy a megszokott baráti körtől távol tartsa. Ő lett végül a család első diplomása: jogászként a pécsi posta egyik vezetője vált belőle. Mariska a nagynéném, nem fejezte be az iskoláit, de mégis nagyon jól ment férjhez. A nagyháborúból visszatért Jenő vette feleségül, aki ekkor már kétszemes borbélymester volt. Laci szikvízgyártó volt, sosem nősült meg, és Erdélyben halt meg. Tudni kell, hogy a kanizsai honvédek jelen voltak az erdélyi bevonulásánál 1940-ben. Margit is jó házasságot kötött. Imre lett az ura, aki a környék falvaiban szolgált, mint jegyző. Pali, szegény mindig vidám fiú volt, a cserkészzenekarban kezelte a slágverket, azaz dobos volt. Mint levante tűnt el a háború forgatagában. Nem

élte meg a huszadik évét. Mindenkiről maradtak fenn fényképek, kivéve Lacit. Ő nem hagyta az arcát az utókorra.

A két háború közötti Nagykanizsa nagyon szépen kiépült. Takaros családi házak épültek nem is messze a központtól, átadták a reformátusok felvidéki párkányzatos stílusú templomát, és még mozi is épült a Károlyi-kertbe, Medgyaszay István munkája. Jelenlegi sorsa bizonytalan. A mozit már Kanizsán is a Plaza kínálata jelenti. De a város mintha amúgy sem vigyázna építészeti értékeire! A barokk postakocsi állomást a hetvenes években bontották le. Az egykori görög templomnak is hűlt helye. A temetőből mostanában forgatják ki megannyi egykori polgár sírkövét. Hja, lejárt az idő, nincs rokon, aki hosszabbítana. Vannak aztán fényképek az egykori iparos élet rendezvényeiről is. Az egyik nagyanyám pózol, mint amatőr színjátész. Sokat olvastak az egykori kispolgárok. Imre bácsinak volt Brehm sorozata, Hóman-Szegfüje. Nem is beszélve a harmincas évek népszerű regényeiről: Nyíró József, Tormay Cecil, Lin Yu Tang munkáiról. Most is hallom, ahogy ketyeg a délutáni csendben az olvasólámpával egybeszerkesztett Gamma vekker. Látom, amint a spaletta félig nyitott szárnyai közt a nap a féltve őrzött nappelen (egy valószínűleg Mozart-kori rokokó zenekar porcelánból) megpihen. A padlásról olyan bicikli került elő, amelyen a csengő zsinórját kézzel kellett húzni. A harangocska nekifeszült az első keréknek, és a folyamatos súrlódás szólaltatta meg. A konyhában sparhelt volt, amolyan három karikás. A levehető karikák szabályozták a kiáradó hőmennyiségét. Ezen főtt kedvencem, amelyet a nagynénikém készített a világon a legfinomabbra: a tejből főzött rakott zsemle. Nagykanizsa kereskedőváros volt. A trieszti vasútvonal és Horvátország közelségét kihasználva módos zsidó családok telepedtek meg. Az ő körükből került a magyar színházi életbe Hevesi Sándor.

Ugyancsak Kanizsáról indult az olasz frontra és halt hősi halált Zemlén Győző fizikus is. Nagykanizsa szelleme

nagyon hazafias. A Fő téri katolikus templom tornyát meghagyva új istenháza épült 1940 körül. Az olasz novecento stílusát követő főhajó üvegablakai magyar szenteket ábrázolnak, sőt a legmodernebb kor magyar eseményeinek is emléket állít a kanizsai honvédek erdélyi bevonulásának emléklablaka. Nem csoda, hogy itt lett fontos a polgároknak, hogy előássák a Nagymagyarország emlékmű maradványait, és legújabb korunkban elsőként állítsák helyre. A régi Kanizsa embereiről számtalan történetet őriz a családi hagyomány, azaz most már én, hisz a többi őrző előre ment az Örök Hazába. Mondták például, hogy a pesti gyors mozdonyvezetője fehér kesztyűben szállt fel Kanizsán, és Pesten is ugyanabban a hófehér kesztyűben szállt le. Olyan szépen ki voltak szidolozva a rézforgattyúk, hogy ez nem is lehetett másként. A szentet a fűtők lapátolták, a mozdonyvezető úr az utazásért felelt. Volt is szép kis háza a Katonaréten. Így hívják a város Rózsadombját. Mert Kanizsa katonaváros is volt. Itt áll a Monarchia talán legszebb kaszárnyája. Ma Citromsziget néven nyomortanya... Az Erzsébet téri első világháborús emlékmű fiatalabbik katonája nekem mindig nagyapám arcvonásait hordozta. Mintha csak a fényképekről ismert kamaszarc nézne vissza a tisztelgőre. De nem ő az. Ő 48-as honvéd volt. Ez a szám alakulatot jelöl. Emléküket őrzik a Petőfi-szobor. Azaz az egykor szintén 48-as baka, az akkor még Sopronban állomásozó ezred Petrovics Sándora mutatja az utat a világháborús utódjának. Talán ő mentette meg a szobrot attól, hogy beteljesedjen rajta a legtöbb kanizsai szobor sorsa: a körbehurcolás. Hihetetlen, hogy a második világháborútól napjainkig mennyit vándoroltak Nagykanizsa szobrai. Valakinek valamelyik eszme mindig útban volt...

A második Nagykanizsámat gyerekként és középiskolásként vettem birtokba. A már említett Margit nagynénémhez sokat vittek nyaralni. A Széchenyi téren lakott egy földszintes házban, amely mintegy bástya óvta a Zrínyi utca és a Széchenyi tér ott találkozó összefutását. Imre

bácsit egész nap nem lehetett látni: vagy dolgozni ment a hivatalba, vagy elment a bélyeggyűjtő barátaival cserélni, vagy a Fő tér közepén ácsorgott hátracsapott karokkal, és a Majomszigetnek becézett néhány négyzetméteren beszélgetett a kortárs urakkal. Órákig el tudták itt tölteni az időt. Néha engem is elvitt, mert ugye a vendégyereket meg kellett járatni. De ez a sétáltatás nem jutott tovább a Majomszigetnél. Ott álltam én is a bácsik között nyáron is, ősszel is. Egyszer a hűvös idő miatt állam alatt megkötött sapkát adtak rám. Az érkező urak mind kalapemeléssel köszöntötték a már ott ácsorgókat. Amikor a tér végén egy ismerős bácsi bukkant fel, magam is kifűztem a zsinórt, de persze lekéstem az elegáns köszönetéről. Már rám se hederítve politizáltak, mire a sapkát levettem a fejemről. Imre bácsi, aki ekkor döbrent rá, hogy felelős értem, rám mordult: - Mért nincs a fejedben a sapka? Hogy őszinte legyek, a gyerekkori Nagykanizsám nagyon unalmas volt. Arról szó sem lehetett, hogy annyi szabadságom legyen, mint amihez otthon hozzászoktam. Vagyis nem mehettem az utcára egyedül, nehogy eltévedjek. A szomszéd Őcsivel már átmehettem a templom mögötti térre, de szinte percenként jelentkezni kellett, hogy megvagyok-e. Viszont ott volt a nem jelentéktelen könyvtár. Mivel szívesen foglaltam el magam mindig könyvekkel, hát hamar feltaláltam magam. Szerettem az útleírásokat, bennük a sok félpucér "vadász" képével. A régi lexikonokat, a Hóman-Szegfűt, amelynek utolsó kötetét a Vörös Hadsereg rekvirálta el fűtési célokra. Később, gimnazistaként Tormay Cecil Bujdosó könyve ragadott magával. Sajnos csak a Károlyi-forradalmas része volt meg. De az is élesen ellentétben állott a hivatalos tananyag szellemiségével... Ma is örülök, hogy fogékony koromban segített ez a regény másként látni a forradalmakat, mint ahogyan azt a hivatalos legendagyártók eltervezték.

Egyszer a Béke útról harckocsik kanyarodtak a Lenin útra. Mai nyelven: a Csengery utcáról hazafelé tartottak a Fő

téren át a tankok. Úgy feltépték az aszfaltot, hogy még évekig meglátszott a nyoma.

Másszor az Eötvös térről futottam haza rémülten. Egy vándorcirkusz ott ütött táborn. Állataik a ketrec-kocsikban voltak. Az oroszlan elbődült. Több sem kellett a három éves Ferikének, sipirc haza! Ugyanott máskor óriási szenzációként bálnacsontvázat lehetett megbámulni.

Nagykanizsa erősen a határsávba tartozott. Egyik nyáron szokás szerint a nénikémhez igyekeztem. A vasútállomáson az éber határőrök elkaptak. Órákig kérdezték, hogy mi a frászt keresek Kanizsán. Ismerős vagyok? Igen? Akkor mondjak utcaneveket. Valami kisördög bújt belém, mert szándékosan az öregektől hallott neveket soroltam: Horthy Miklós út, Teleki utca, Csengery út. Ma már talán csak az elsőt nem adták vissza, de akkor Vörös Hadsereg utat, Béke utat, Lenin utat kellett volna mondanom. De a tiszt is kanizsai lehetett, mert elhitte végül, hogy vannak itt rokonaim, de tőlük csak ezeket a neveket hallottam. Bizonyára ő is hallotta ugyanezt odahaza... Végül egy kis raj GAZ-ba ültettek, és éjfél után elvittek Margit nénihez. El lehet képzelni, mit érzett, amikor kizöregték az ágyból a rendőrök azzal, hogy meghozták a pesti rokonfiút... Imre bácsi előbb magához tért, és amikor néhány nap múlva hazaindultam, ő kérdezte, hogy a taxi nem visz vissza a vasútállomásra? Margit néni keresztet vetett, és így szólt:

- Jaj, Imre, még csak ne is viccelj a rendőrökkel!

A harmadik Kanizsámat most is birtokolom. Nem mindenkinek adatik meg, hogy ennyi előkészítés után még a felesége is kanizsai legyen. Szombathelyre a Dunántúlról jöttek legtöbben főiskolára, de azért szép számmal akadtak a Duna-Tisza közéről, északról, meg keletről is. De a barna szemű, barna hajú lány, akivel egymásra találtunk, kanizsai. Így van ez, és bizony mondom nektek, hogy nincsen másképp. Van tehát egy immár örökös Nagykanizsám is. A szürke, határ menti kisvárost, ahová szinte kaland volt eljutni a szigorú őrizet miatt, a szemem előtt szépült

vissza az első Kanizsám elképzelt szépségébe. Az enyhülés első jele ugyanaz volt, mint Budapesten. A reménytelenül egyformán szürke, vagy moslékszín házakat színesre festették. Ahol lehet, a vakolatdíszeket is visszakapják az épületek. A századforduló házai, mint építészeti teljesítmények kifogástalanak, de szépségüket a maltergirlandok, csendéletek, virágfüzerek adják meg. A második világháború pusztításai, majd a kolhozosítás ezt teljesen elrabolta. A katonásan célszerű homlokzatok valaha jelmez hűztak. A kapuk körül hosszú hajú női arcok keretezték a bejáratot, az ablakokat is játékosan szeszélyes sorminta vette körül. Ahonnét ezt leverte a világégés és a későbbi undor, amelyet a polgári világ léte váltott ki, nem tette vissza, nos, ott maradt az unalom, a bérkaszárnnyák sivár célszerűsége. Nagykanizsán talán befejezték végleges vándorlásukat az emlékművek is. A 15-ösök két hadfija a Felső templom mögül a Sétakertbe került, aztán az Erzsébet térre. A Szovjet emlékmű bronz Ivánja a temetőben vigyázza a harcosok nyugalma. A Nagymagyarország emlékmű visszakerült a helyére, és onnét letaszította a Tanácsköztársaság szobor Jancsi és Juliska alakját. Kerényi Jenő ifjú nője és férfia valóban a munkásosztályt jelképezi: mindkét figurának nagyobb az ökle, mint a feje. Meg lehet őket csodálni az Eötvös téren. Ott, ahol egykor az a piarista gimnázium állt, amelybe Deák Ferenc is járt.

Az én harmadik Kanizsámnak hihetetlen életvágya van. Üzletel, mint régen. Bár mostanában kevesebb délszláv vevő érkezik, mint tíz éve, de a bezáró boltok helyén újra kísérletezik valaki. A Bányász focicsapat, amely valaha NB I-es volt, már sehol sincs, hacsak a Zöld Sas söröző falán nem. De megszületett a baseball élet. Az amerikai sportot japáni edzők tanítják a fiataloknak. És a biciklisek is eredményesek. A városi művelődési ház vegyes kara körül pezseg az élet. Tanárok, ügyvédek, kétkezi munkások, költők és egyéb árnyalatai a városnak, mind együtt emelik magasba lelküket a dal szárnyán. Sógorom

jóvoltából magam is megismerhettem a kora és helyzete szerinti kanizsai középosztály tagjait. Jó velük beszélgetni, amikor a környező pincék előtt rotyog a hegyi pörkölt, a lopóból csurran a fehér, vagy a vörös bor. Nincs ezeknek a boroknak fajtájuk. Csak úgy, egyszerűen, mint fehér vagy vörös kerülnek a poharakba. A kanizsai polgárok szeretnek világot látni. Ha tehetik, a nyarat Horvátországban töltik, télen a közeli Ausztriába mennek. Véleményük van a világról, öntudatosak. Persze ugyanúgy torzsalkodnak, mint a magyarok szerte e hazában, de tudnak sorokat rendezni, ha össze kell tartaniuk.

Évek óta a magam szemével, de az őseim helyett is nézem a várost. Elmosolyodom a Hunyadi utca sarkán, ahol egykor édesanyám beszélgetett hosszan egy fiúval, és erről azonnal értesítették a nagypapát. Elböngészgetem a kriptá feliratait, ahol együtt nyugszik az áldott emlékü kalapos és felesége, a szerelemgyerekkel házasságba érkező Anna. Maga a Monarchia megalakulásának évében születő gyermek, a későbbi dédpapa. Bejárom a Sétakertet, ahol még mindig áll az a bizonytalan rendeltetésű vasszerkezet, amely már az egyéves édesanyám mögött is háttér egy aprócska fényképen. Elnézem az üvegező műhelyét a Fő úton, ahol egykor nagyapám borbélyműhelye volt. A Majomszigeten még most is megállnak a férfiak. Ilyet Görögországban láttam legközelebb. Fekete zakóban órákig ácsorognak, beszélgetnek kis csoportokban. Le nem ülnek, pedig a padok ott vannak a terebélyes bokor körül. Örömmel fedezem fel a téglajárdák nyomát, amelyek még az egykori égetők munkáját dicsérik. Mostanában bontják az utolsó kemencét. Formálódik valami új arculat, de a régi emléke még itt jár fel a sírból éjjel után. Ez az igazi háromszoros kötődés.

(Következő számunkban a sorozat utolsó írását közöljük. A Szerk.)

LAPIS JÓZSEF

Törések haikura

csönd csönd csönd csönd csönd
érzékeny szerszám a fül
már régen megtört

mintha éreznék
már megint vagy még mindig
mintha én lennék

faágak rügyek
hogyan bomlik a szerelem
kipattan és be

szeplőnyi fehér
arcom a tarkódhoz ér
csók is odafér

csillagmiriád
békepöttyök az égen
ilyen arcod is

távolban szárnyak
fészkel bennem a jövő
mint kakukkmadár

szellő zúg távol
a vers is mozdulatlan
csak a tűz bámul



Nagymamák (olaj, vászon)

BORSI ISTVÁN

A MESTERREL JÁRTAM

V. rész

Az erő, maga

Szívesen maradtam volna itt, országunk egyik kulturális- és műremek-találkozóhelyén. Ez eddig sehol sem ért engem egyszerre ilyen sokrétű benyomás a világról. Főként nagy ünnepek idején, a tengerek, folyók kikötőinek környéke témérdek érdekességgel volt tele egy magamfajta fiatalember számára. Szinte más nem létezhetett a világon, amit ezeken a piacokon ne kínáltak volna, minden kultúrából mesterrecek legjava, sok száz éves drága porcelánok, japán pengék, angol teakészletek, keleti szőttesek, a béke és a háború ezernyi kisebb-nagyobb tárgyai. A sokszínű, különleges csemegéket kínáló boltoktól a kisebb utcányi gyógynövényes, orvosságos központig, a test és a lélek megújításának, kiszolgálásának számos módjait kínálva az idelátogató kereskedőnek, vásárlónak. Volt kínálata a szellemi életnek is, hisz buddhisták, taoisták, konfucianusok, iszlám és keresztényi térítőik éppúgy, mint indiai fakírok, vagy szentek, japán és koreai harcművész iskolák felirataitól tarkállott minden utca. Po mester pedig éppen úgy, minden érdeklődést mellőzve haladt el mellettük, mint a halárusok standjai, az ízléses vendéglők, vagy az örömlányok kapui előtt. Vele siettem, mert tudtam, ha lemaradok, esélyem sincs arra, hogy valaha ismét találkozassunk ebben a forgatagban. A város peremén pihentünk és ettünk egy kis fogadóban. Szokatlan érzések viaskodtak bennem, egyrészt végtelen hálás voltam a sorsomnak, hogy Po mester, a Mesterem megosztja velem napjait, gondolatait. Másrészt, felébredt bennem egy eddig ismeretlen érzés, talán vágy, hogy belekóstoljak minden ételbe,

nézegetsem a soha sem látott különleges tengeri élőlényeket, hogy kipróbáljam magam, képes vagyok-e egy thai-boxot ismerő harcost legyőzni, hogy a vén patikus-doktor praktikáival megismerkedhessek, hogy kedvemre válogathassak az ősi iratok közül. És így a végtelenségig...

Kora este Po mester ellátogatott egy közeli házhoz, ahol a vendéglős szerint egy japán tisztségviselő lakott. Úgy került szóba, hogy a fogadós kertjét megdicsérve elmondta a tulajdonos, hogy sok ötletet merített egy közelben lévő *zen-kertből*. Po mester pedig - szokatlan módon - engem is külön felkért, hogy tartsak vele. Elárulta, hogy személyesen még nem járt ilyen helyen, csupán hallott felőle. Rövidesen ott is álltunk. A nap már leáldozott az égen, de még elegendő világosság volt, mikor megpillantottuk azt a csodakertet. A legnagyobb csodát a Mester szokatlan megnyilvánulása váltotta ki bennem: láttam, hogy elámult! Hosszú percekig csupán mozdulatlanul állt ott, állát a nála lévő vándorbotján pihentetve, mire megszólalt:

-Régen éreztem magam ennyire otthon, pedig soha sem jártam itt!

-Tudod, Mester, az első találkozásunk jutott eszembe, mikor együtt gazdálkodtunk. Valóban, rendkívül gondos lehet a tulajdonos, aki minden részletet olyan finom érzékiséggel tervezett meg!

-Ez több, mint gondosság! Ha jól körülnézel, mindenben magadra ismerhetsz. Ahogy a fény vonul át ezen a kerten olyan, mint az élet maga. Hol egyik, hol másik oldal válik bennünk világossá, míg a túlsó oldal árnyékot vet. Erről szól a két erő tana, amikor az egyik előre tör, addig a másik visszahúzódik. Napkelet és napnyugat semmi változást nem okoz a tájban, csupán ellenkező oldalunkat tünteti ki figyelmével.

-Értelek, Mester! Ha életünk kertjét - testünket-lelkünket-, mindig a zeniten tartjuk, úgy a nap fénye alig vet árnyékot az életünkbe.

-Amíg erre nem vagy képes, megalkuvónak kell lenned, elfogadnod azt, ami adódik.

Megéled a sorsod. Ez a természet rendje, hogy figyelmed középpontjába a fényes oldaladra más-más részed fog kerülni. Elfogadni annyi, mint megélni. Megélni annyi, mint létezni. Létezni annyi, mint átengedni magadon a kozmosz erejét. Ha átengeded, azzá válsz. Végül, de nem utolsósorban, te fogsz kerted fényességévé, valamint belső szentélyévé válni! Az árnyékokot épp úgy fogod szeretni, mint a fényt.

Kívülről csupán a fél területet láttuk be, de az is élmény volt. A sötétedést megelőzően két ember mécseseket gyújtott, még szebbé varázsolva a látványt. Az egyikük felfigyelve a báméskodókra, hozzánk indult, majd szertartásosan üdvözölve minket megkérdezte, mi járatban vagyunk?

- *Nevem Po, társammal Lu-val az élet ösvényein vándorolunk.*

(Mióta együtt vagyunk, soha sem használta az eredeti nevem, csupán bosszantó gúnyneveken hívtak, amikor ki akart zökkenteni a türelmemből. Most azonban adott egy nevet, a Lu nevet, s úgy ejtette, hogy a nagy, illetve megbecsült, értékes ember értelmet kapott.)

-Üdvözlés a vándoroknak. Akiwa a nevem, a kormányom számára egy kereskedelmi központot tartok fenn. Amennyiben idejük megengedi, kérem, fogadják el a meghívásomat! Látom, érdeklődéssel vannak a kertem iránt.

-*Mit tagadnánk, valóban mesés szép. Mindamelletts több, mint aminek elsőre látszik.* – mondta Po mester.

-Jól éreztem, hogy értő emberekkel van dolgom. Kérem, fáradjanak beljebb, hogy a maga teljességében is megismerhessék otthonomat. – kért minket Akiwa azon a jellegzetes, mély japán tónusban, tökéletesen formázva szavainkat, de elnagyolva az abban lévő dallamot. Anélkül, hogy választ várt volna, máris tessékelt minket beljebb, megkerülve - az egyébként szintén nagy gonddal - japán mintára készült házat, hogy a kevésbé látható helyeiről is megfigyelhessük. Belül még inkább hangsúlyos volt az a mesészerű elrendezés, gondosság, ami az alkotót dicséri.

A ház mögött egy kisebb kerti tó ragyogtatta vissza a nemrég meggyújtott fáklyák és mécsesek fényét, mély bíborszínnel telített tükrében, felszínén mi tükröződtünk, alant pedig világítóan tarka halacsok szedegették a felszínre pottyánó rovarokat. A közeli kicsiny forrás vize a csiszolt kövekkel kirakott öblébe érkezve, alig rezdített valamit a felszín nyugalma. A házat körülvevő terület a középponttól egyre magasodó, sűrűsödő növényekkel, sziklával, fehér kövekkel felszórt kacsaringós utakkal, élő, lélegző módon kapcsolódott egymáshoz. Minden egyes szeglet a kert új oldalával ismertetett meg, mintegy felkínálva magát egy kis elmélkedésre. Növényzetének jó részét ismertem ugyan, de itt méretük és formáik emberi beavatkozás hatására lettek azzá, amik most. Minél tüzetesebben néztem őket, annál inkább értettem a vonzalmunk okát. Természet erőinek, és az emberi teremtő gondolatnak összjátéka fogadott magába, minden egyes szikla, út, vagy fa maga egy-egy történet. Elmesél valamit az alkotójáról. Már sokszor képes voltam - **a jelenlétem** megélésének következtében - olyan ismereteket külön-külön felfedezni a világban, melyek nekem és rólam szólnak. Persze, a Mester nyitotta fel erre a szememet. Itt viszont úgy éreztem, mintha nem történetek halmaza, hanem egy kész könyv, egy végtelenből induló történet áramlana rajtam keresztül. A lábam alatt csikorduló kavics az én kövem, a sziklából véletlenül ható módon nyiladozó virágok az én kedvenceim voltak. A forrás tiszta, megcsillanó vize nekem kínálkozott fel, hogy oltsam szomjamat vele. Ezt meg is tettem. Testemben éreztem, hogy minden porcikám felüdül tőle, agyam pedig szinte azonnal gondolatnélküli módra kapcsol, anélkül, hogy szándékosan meditálni kezdtem volna. E kertet úgy is megfigyeltem, mint az öt lételem; föld, víz, levegő, tűz és fa egyensúlyát, valamint folyamatos átmeneteit egymásba. Leegyszerűsítve pedig a jin és a jang erők, duálpárok hangsúlyos megjelenítése volt említésre méltó.

Talán bárki, aki belefeledkezik eme látványba, felismerésekkel gazdagodik. Rájöttem arra is, hogy miért természetes, és miért mesterkelt ez a kert. Valóban utánozza az itt lévő fa a sziklák ormán kapaszkodó juharfát, de kissé felnagyítva, felgyorsítva láttatva a fa és az elemek küzdelmét. Talán tíz, tizenöt év alatt metszéssel, kötözéssel érhető el ez az állapot – tudtam meg később, a tulajdonostól. Ennek különösen látványos példányait kicsiny edényekben tartva a ház mellett figyeltem meg. A gazda szerint bonsai-nak hívják. Megtudtam, hogy a legrégebbi növény a kertben éppen egy ilyen törpe, alig térdig érő fenyő, odvas belsejével, töredezett ágrendszerével legalább 150 éves családi örökség, és ezek a fák eredetileg 15-20 méteresre nőhetnek meg ez idő alatt. Kicsiny tálkájában benne sűrűsödött három emberöltő történelme. Talán eme fácska sem sejtette, hogy éppúgy világot fog járni, mint ápolói, csemete korában ott élt az övéi közelében, majd felnőttként az egykori ellenség földjére költözött. És ki tudhatja azt, hogy megél-e egy újabb nemzetközi összecsapást és még egy békekötési időszakot is. Lesz-e majd, ki megbecsülve azt, felismeri benne a tanút a múltból, vagy haszontalan gyomként a szemétkben végzi majd? Másik az, hogy egyetlen szál gyom sem nő itt! A háttérben láttam egy veteményest, mely bizonyosan a házi szolgáltók igényeit elégítette ki. Amint innen képes voltam látni, abban nem volt semmi rendkívüli. Sorba jártuk a kicsiny szentélyeket, ide helyezték a háziak apró ajándékaikat, megbecsülésük, hálájuk jeléül a természet szellemeinek. Később a Mesterrel beszélgetve tudtam meg, hogy sinto-nak hívják ezt a vallást. Külsőségeiben inkább hagyomány, valójában belső élmény. A házigazdánk a kiegyensúlyozott, egyhegyű béke állapotát sugározta. Ahogy beszélgettünk a Mesterrel, szívemben egész közelinek éreztem őt, még a kulturális különbségek ellenére is. Ami még különleges volt számomra, az az, hogy e terület mintha fényesebb, ragyogóbb színezetű, kontúrosabb lett volna, mint a környező,

egyhangú utcák. Legutóbb a hegyekben, a Mesterrel együtt járva éreztem magam így. A látvány és az azt követő élmény ugyanilyen hatással volt rám. Ahogy szürkült a fény, még inkább szembeötlővé vált, főként az élőlényeket, de még a mesterségesen odatelepített sziklaképződményeket, úgy fél-, egy tenyérnyi szélességben kéklő, állandóan áramlásban lévő burok vette körül. Olykor, mintha kék, hideg lángnyelvek táncát látnám az égő faágak fölött, kipattantak messzire, a semmibe. Még az út felszíne is enyhén derengett, s mögöttünk a lábunk nyomai is szétzilálták ezt a vibrálást. Úgy tűnt, hogy Akiwa úr legalább olyan figyelmes volt irányunkban, miként mi érdeklődtünk az ő világa felől. Érdeklődése őszintének tűnt, bár, mint vérbeli kereskedő, nyilván minden ismeretet a maga javára képes fordítani. Szokatlan és meglepő volt, hogy milyen szabályozott és ünnepélyes volt minden szertartásuk, a később megismert feleségével. Mintha szolgálat és megbecsülés lett volna a házastársi kapcsolat alapja. Ez időben mifelénk a vagyon a vagyonhoz, vagy esetleg a szerelmi kapcsolat fűzhetett egybe párokat. Ők, a japán házaspár, szinte vallásos tisztelettel viseltettek – nos, talán nem is egymás, hanem a saját szerepük, őseik kultúrája – iránt. Mariko volt a házigazda felesége, szinte kortalan teremtés. Erőteljes arcfestése az opera szereplőinek maszkiájára hasonlított, de ebben a hagyományos selyemkimonóban, rizspalinkát és teát felszolgálva a lehető legtermészetesebb volt. Minden mozdulata a tökéletesség érzését sugározta. Férje Barackvirágnak hívta, de minden alkalommal kitette a neve után, hogy „szan”, ami leginkább úrhölgynek fordítható. Akiwa úr személye, kertje, felesége, háza, egyazon történetbe, a szabályozható, uralható tökéletesség látszatába illett. Minden olyan csodás élmény volt számomra még akkor is, mikor szinte vágyani kezdtem egy párnyi, egy kis nyúlfarknyi zavarra ebben a mennyei összképben. Feltört, megérett bennem a felismerés, ez a hely megmutatta nekem, hogy bennem koránt sincs ekkora

összhang; számos metszeni, gereblyézi, gyomlálnivalóm van még a saját „kertemben”. Késő éjszakáig beszélgettünk, Mariko szan japán lanton játszott, hozzá magas szopránhangon énekelt nemzetük egyik hagyományörző dalát. Még a dal s a zene sem oldotta fel - egyikükben sem - azt a hihetetlenül jól működő belső fegyelmet. Különös, ekkor az jutott eszembe, hogy ajándék ez a békeidő, hiszen ilyen hajlíthatatlan, eltökélt ember, mint Akiwa úr is tisztelni valóan kemény, veszélyes ellenség lehetett volna. Ma, akik tisztelettel hajolnak meg egymás előtt, más helyzetben egy náluknál nagyobb erő szolgálatában - saját szabad akaratukból fakadóan-, élet-halál küzdelmet vívnának egymással. Ugyanazzal a mély tisztelettel, szertartásosan követné végig az utolsó halálos dőfést akkor is, ha ő lenne a legyőzött, de akkor is, ha ellenfelét járta át a szamurájok ősi kardja. Mire lezajlott bennem ezen gondolatmenet, rájöttem, hogy a háború csak az emberi lelkek félelmei miatt, a külső világban zajlik.

- *Egy mester, vagy egy szamuráj a belső béke állapotában él, vagy hal meg, vállalva, beteljesítve saját sorsát.* – mondta nekem a Mester egy későbbi alkalommal. Végül kedves vendéglátónk meghívására itt tértünk nyugovóra, egy rituálisnak is nevezhető forró fürdő után. A beszélgetéssel és étkezéssel együtt járó szaké nem csak emelkedett hangulatot, de gyors elalvást is eredményezett a földkeménységű, rizsszalma fonatból készült „ágyon”. Az utóbbi év éberré tett, s most izgatott beszélgetésre, dobogásra ébredtem. Az egész ház szobái valójában díszes, festett papírfalakkal voltak csak elválasztva egymástól. Tudtam, hogy valami nagy baj lehet, mert mély, torokhangú japán parancsszavak között hallottam a mesterem hangját is.

- *Hozzák utánam, ki a kertbe! Nem várhatunk addig... Csak egy takaró kell...*

Kissé nehéz fejfel keltem, kerestem a zaj forrásának helyét. Mindenki a kert felőli teraszon toporgott, az egyik szolga egy tíz év körüli kisfiú ernyedtestével, a Mester után a tó irányába indult. Úgy látszott,

hogy ájult lehetett a gyermek. Mariko san így, festés nélkül kétségbeesett, sérülékeny, aggódó földi lénynek látszott most. E pillanatban azt hittem, hogy saját fia miatt aggódik. Akiwa úr mint mindig, határozott, és rezzenéstelen benyomást keltett. Később tudtam meg, hogy szolgájuk 10 éves fia – Mió - a torkának hirtelen elzáródása miatt, amit valamilyen rovar, talán egy pók, vagy darázs is okozhatott, haldoklott. A gyermeket mindketten ajándéknak érezték a sorsuktól, mert két felnőtt gyermekük után jó tizenöt évre egy csodás kicsiny lényel gyarapodott az otthonuk. Értelme, szelidsége, szeretete áldást hozott az életükbe, új szintre vitt a kihűlőben lévő házasságukba. Úgy érezték, legalább anynyira tartozik hozzájuk, mint a korán megözvegyült apjához. Mariko san anyja helyett anyja lett. Egy fiúgyermekük nekik is meghalt, három évesen. Ennek fájó emléke is feltolult s friss sebként sajgott, félve, hogy újabb szeretett lényt kell elveszíteni. A nevelőanya, a mostohája, kissé korábban szaladt el az orvosért. Ha egy fogatot talál is hirtelen, az is egy óra, mire ideér. A gyerekek pedig most kell a segítség! Kótyagos fejemben sok minden átvillant. Említette a Mester - mikor sietsége miatt magamban Po apót, Ten-Po apónak kezdtem titulálni - hogy minden „gyümölcsérésnek” megvan az ideje. Ő az, kinek feladata, hogy fülébe súgja az ember-fáknak, hogy „beértél”, valamint azt mondhasa, „köszönöm a gyümölcsöidet”! Emlékeztem arra is, hogy mikor beteg voltam, valami szokatlan módon gyógyszer nélkül gyógyított meg. Eszembe jutottak beszélgetésünk Akiwa úrral, melyből kiviláglott, mennyire képes elfogadni a sorsát úgy, ahogy van. Érezhetően a saját, hozott kultúráját, módszereit hatékonyabbnak, tévedhetetlennek tartotta az ősi helybéli tradícióinkkal szemben. Most mégis a legjobb orvosságos emberért küldetett szolgájának fiáért, nagyobb anyagi áldozatot sem sajnálva, emberi tehetetlenségét ily módon elismerve.

Mindezen túl - mint megtudtam később - kimondta a Mester számára oly bűvös va-

rázsszót: - *Segíts!* A Mester a tó melletti kicsiny pavilonhoz vitette a kis testet. Betakargatták, hogy csak az arcocskája maradt szabadon. Ekkor a Mester az általam sokszor látott módon, behunyt szemmel egy rövid ideig magába mélyedt. Soha sem beszélt arról, hogy ilyenkor benne mi történik. Azt, hogy valami „más” lett, azt inkább egy kellemesen lágy – ám bőrömön lúdbőrözést okozó- megmagyarázhatatlan lelki élmény kísérte bennem is, ehhez csupán a Mester közelsége adott okot. Ma azonban nem csak éreztem, hanem - valóban - láttam, ami akkor történt! A kert valósággal feléledt. Minden cserje, virág, szikla, de még a pavilonok csúcsai is egyre ragyogóbbá váltak. Mintegy kétméteres távontól, belőlük szivárgó sejtelmes fény egy erőteljesebb hálózattá állt össze, mintegy láthatatlan véredényekben lassan áramolva a Mester elé gyűlt egy pontba, itt függőleges kéménnyé válva besűrűsödött. Ekkor a Mester két tenyerét – mintegy tükröként felhasználva- a fényfolyamot a fekvő fiú felé irányította. Amekkora volt kezeinek nyílása, akkora fénygömb formálódott belőle. Ez a fény egy rezgést követően folyamatosan, újra és újrateremtődve, a gyermek felsőtestére hullott. Ez tíz-tizenkét másodperces időtartamokban ismétlődött. Maga a Mester is fénylett, különválva a homályos környezettől sokkalta sziporkázóbbá vált ezalatt. A „labdák” haladási irányát pedig a kezei oldaláról lefutó folyamatos, párhuzamosan a betegre irányuló sávok határozták meg. Mikor a kis test már jobban fénylett, mint az erőáramok a kertben, rövidesen minden visszaalakult annak, ami. Megszűnt a szórt fény, a Mester leengedte a kezeit, a gyermek alig látható módon elfordulva, kényelmesebb alvási helyzetet talált magának. Mindenki, beleértve engem is, tátott szájjal, meredten álldogált még mindig.

- *Most már rendbe fog jönni! Csupán mélyen alszik. Óvatosan vigyétek be a helyére! Egy óra múlva ébresszétek fel, hogy ihasson valamit. Most még kissé kábult, nehogy rosszul nyeljen.*

Senki, de senki nem szólt egyetlen szót sem. Nem hangzott el még egy „köszönöm” sem. Az, jelen helyzetben túlon túl egyszerű, póriás lett volna a megtapasztalt csoda hálójaként. Maguk elé nézve, némán bandukoltak be a házba. Mariko san könnyei elapadtak, de örülni még nem volt képes. Az apa és Akiwa úr egymás mellett haladva, szemüket kutatóan a kisgyermek alvó arcára függesztették, majd eltűntek a házban. Olyan dolgot tapasztaltunk valamennyien, amit hosszú idő alatt tudtunk csak feldolgozni.

Még nem pirkadt. Visszatértünk a hálóhelyükre, a Mester úgy telepedett vissza a fekvőhelyére, mint aki nagyon elégedett, mert megpuccolt az imént egy zsák apróhalat. Ismét értetlenül álltam ott, hiszen magyarázatra vártam. Az már nem volt csoda, hogy ismét nem kaptam meg! Aludni egy szemhunyasnyit sem tudtam. Nemsokára megérkezett az orvos, a papírfalak jóvoltából értesültem, hogy a gyermeknek semmi baja. Igazából csak erősítő teát adott a gyerek számára, mert úgy ítélte meg, hogy a háziak sokkal inkább rászorulnának némi ápolásra a történetek után. Mindenáron meg akarta ismerni az „elkövetőt”, mert ő maga is az energiák, a jin-jang egyensúly helyreállítására tette fel életét. Ha jól hallottam, egyike volt a város legismertebb akupunktúrás orvosának. Akiwa úr mély tapintatának köszönhetően mégsem zavart meg senki a pihenésünkben. A háziak őt is marasztalták, kéréssel, hogy bekísérték egy vendégszobába, mondván, hogy reggel megismerheti a Mestert. Nem tudom, mikor aludhattam el, de úgy tűnt, talán egy perce lehetett, mikor valaki szelíden, csendesen ébresztgetett. A Mester volt az.

-*Készülj ! Indulnunk kell!*

-?????

-*Most!*

Igazán szerettem, hogy ennyire bőbeszédű Po mester! De kaptam magam azonnal, mert semmi kétségem nem lehetett, hogy ő egy perc múltán itt hagy. Úgy osontunk ki a házból a kelő nap fényében, mint a tolvajok.

A Mester megállt egy rövidke pillanatra a kövecskékkel szórt ösvényen. Egy jelet rajzolt a lábával az útra, jól látható helyre. Mikor elkészült, felismerni véltem benne ugyanazt a formát, melyet betegségem során látomásban észleltem, majd valóságban akkor, mikor a Mester tanítványának fogadott. Nem a szokványos írásjelek egyike volt ez. Ha kitalálni akarom, úgy túl sok a jelentése. Ezért megkérdeztem a mestert:

-Üzenni kívánsz? Ha igen, mit? Lesz-e olyan itt a házban, aki meg fogja érteni?

-Nem lesz, hanem itt is van. Nem is egy, hanem mindjárt kettő! De szerinted mit is jelenthet? Ne az eszedet, hanem a szívedet használd, inkább érezd meg a tartalmát!

-No, várj csak, Po mester! Nemrég még Lu-nak szólítottál, ami nagy embert is jelent, most meg Ló-vá teszel? – kérdeztem őt, amire rég látott huncut mosollyal jelzett vissza.

-Csak próbálkozz, semmit sem veszíthetsz vele! – mondta, miközben új, ismeretlen úti célja felé indult.

-A jel egyik felét leginkább kalitkának gondolnám. Esetleg kinyílt? Nyílás? Vagy csak képzeletbeli a rácsozat?

-Jó, jó! Bátran, csak tovább, nyomon vagy!

-A jel értelme takar valamit, ami nem lehetséges a valóságban! – folytattam felbátorodva, de már sokkalta szabadabbra engedve gondolataimat.

-Sült, tűz, élet, repül... Valahova, ahol még senki sem járt... Hegycsúcs? Na, igen! Megvan!

Sokkal ismerősebb lesz a jel, ha úgy képzelem el, amint egy hagyományos írásjelet térben, felülről figyelnek meg!

-Igen! – lelkesültem fel. Igaz lehet, a tűz és a madár! A madár, - tűzmadár-, álmódott magának egy kalitkát, hogy megvédje a világot attól, hogy álmában véletlen felgyújtsa azt. Mikor felébredett, fel kell emelkednie, hogy lángra ne lobbantson mindent. Talán egy égi sziklaorom az, ahonnan fényt, szabadságot kiált a világ számára! Hoppá! Most találtam ki, hogy mit jelent, a bölcsék által tisztelt „kakas” szó!?

Ezen a földön, ő a választott jelképe az ébredésnek!

-Látod, ennyi. Ha nem köt gúzsba ezernyi, berögzült gondolat, úgy végre te lettél az, aki a hajnalt hozza!

-Nem úgy akartad mondani, hogy „kiáltja”?

-Nem. Aki **hozza** azt! A házban aki a tűz erejével már megismerkedett, az, az orvos, ki ismeri az erővonalak titkait. És valaki, akitől oly szép és sugárzó a japánkert! Az, illetve ő adja meg azt az egyéni hangulatát, amitől olyan különleges. – mondta a Mester, miközben gondolataimat Akiwa úr, vagy felesége között futtattam.

-Nem talált! – mondta a Mester, válaszul a gondolataimra. Immáron sokadszorra tette ezt, egyszerűen átlátott rajtam.

-A kis betegem az! Az Ő lelkétől lett több, varázslatosabb a kert. A benne lévő legtisztább szeretet az a tűz, melytől minden virág és minden ember megnyílt neki és egymásnak. A szeretet táplálja a világot akkor is, ha esőnek, vagy szélnek, vagy napsütésnek is nevezed valamely megnyilvánulását. Ez a gyermek valószínű, hogy ezért született. Általa is több, elviselhetőbb lesz a világ. Hogy mennyi ember életét fogja megérinteni, az valóságban nem is olyan fontos. De aki magához engedi őt, annak élete örökre megváltozik.

-Azt mondod, hogy tőle ragyogott annyira az éjszakai kert?

-Igen, azt. Ahol a szeretet él, ott az erő a legtisztább formájában is jelen van. Emlékezz, hogy együtt figyeltük az energiagömböcskék táncát, fenn a hegyekben, a hóhatár fölött. Ott, ahol az ég és a föld egymáshoz hajol.

-Igen, emlékszem. Arra is, hogy eddig nem igazán beszéltél az Erőről. Ezeket a tû-hegynyi gömböket, melyeket mindig is láttam, te nevezted először életerőnek. Az emberek többsége - mint később rájöttem -, észre sem veszi jelenlétüket. Sokszor hevertem gyermekként, gondtalanul elmerengve a fűben, mikor láttam ezeket a hol szappanbuborék vékonyságú üres, vagy világító, telt, vagy egy kissé nagyobbacska méretű, belsejében egy sötétlő pontot hor-

dozó, cikk-cakkban repkedő valamiket. Olyan a reptük, mint a rovarok cikázása. Azt is megfigyeltem, hogy néha váratlan eltűnnek, vagy valahol csak úgy létrejönnek a semmiből. Hogy véletlenül sem keverem össze a bogarak szárnyalásával, azt a szikrázó, csikorgós, fagyos időben való megfigyelésem is megerősítette.

Egy alkalommal a Mester arra irányította a figyelmem, hogy a pillangók és egyes rovarok csekély erővel bírnak, így cikk-cakkos repülésük követi az erő áramlási vonalait - mintegy sodortatva magukat abban. De mégis, amit a kertben láttam, az felülmúlt minden eddigit!

-Amit kibocsátasz magadból, előbb, vagy utóbb mindig utolér! Tetteid, gondolataid mögött érzések húzódnak meg, ezekből formálsz tudattalanul a külső világot. A kisfiú amit kibocsátott, az tért vissza hozzá, segítség formájában.

-Nem lesz-e ettől így kevesebb az, amiből, vagy akiből ez az erő kiáramlik?

-A fény és a szeretet, a létezés – itt akarva nem életet mondom, hisz a létezésnek egy parányi szikrája csak a földi élet—, azonosak egymással. Minden, ami evilági, ha elosztod, fogy. Minden, ami Örökkévaló, ha megosztod, sokasodik. Igazából csak ettől gazdagodsz! Olykor a létezés úgy dönt, hogy meghosszabbítja az életet, de olykor az élet a létezés magasabb formáját választja.

-Mester! Kérdezhetek egy kényes kérdést is?

-Mégpedig?

-Olyan csodálatos volt az, amit velem, vagy a kisfiúval tettél! Ezúton is köszönöm! Nem akarok szemtelen lenni, de kíváncsi vagyok, hogy vannak-e korlátjaid a gyógyítás terén, és hogy sikeres volt-e minden próbálkozás?

-Ha azonosnak érzed magad a Létezéssel, akkor mi lehet a korlát? A második kérdésedre: Igen és nem. Sikeres, mert ott-, és akkor tettem azt, amit tennem kellett. De soha nem én döntök! Én csak átalakító, vagy irányadó lehetek, meghajolva egy sokkal nagyobb akarat előtt. De a korábbi mondandómból következik az, hogy a Lét

néha másfelé halad tovább. Az élet olykor veszít, hogy a Lét nyerhessen!

-Tehát, a kezelésed ellenére mégis meghalt valaki?

-Olykor igen. De, mi a különbség? Az orvos sem éltetheti a végtelenségig egyik betegét sem. A pap könyörgése „süket” fülekre talál. Kudarca? Az orvos másnap is gyógyít, a pap nem hagyja el istenét. Sokkal fontosabb az, hogy mindannyian tettük a dolgunkat, elfogadva saját korlátjainkat.

-De, az előbb azt mondtad, hogy ha akart, nincsenek korlátok.

-Jól figyeltél. Azonban más szereplőknek lehetnek! Meg is hagyjuk azokat a szabad akarataik kívánsága szerint. Azaz, nincs gyógyíthatatlan betegség, de van gyógyíthatatlan ember!

-Mester! Képes lennék-e megtanulni azt, amit tudsz a gyógyításról? Ez a világ legcsodálatosabb érzése lehet!

-Ha tanulni vágyasz, rossz helyen kopogtatsz! Erre ott vannak mindazon gyógyítók, akik ismerik és alkalmazzák a „csi” erő titkait. Hosszú évek fáradságos tanulásával, valamint sok pénzzel, esetleg harcművészetek elsajátításával képes leszel az erőt alkalmazni.

-De mester, én tőled szeretnék tanulni!

*-Még mindig nem érted, hogy soha, senkit sem tanítottam semmire? Elmondtam, hogy vannak a nevezett emberek, akik a tanulást választották, hogy megismerhessék és használhassák az erőt. És vannak mások, kiket az **Erő maga** választ eszközül, megadva hozzá a Tudást. Választhatsz, hogy erővel, vagy szeretettel kívánsz-e gyógyítani? Hogy te melyikre mutatsz hajlandóságot, most eldöntheted. Ám, ha az Erőre vársz, senki sem ad biztosítékot, hogy valaha is a munkása leszel! Amit „adhatok”, az az, hogy miként kínálhatod fel életed a szeretet forrásának. Hogy bármely pillanatban kész legyél befogadni és árasztani a csodát.*

-Mester, én tőled kívánok tanulni, hogy miként ajánlhatom fel az életem, a Létezésnek!

Még sokáig beszélgettünk, mire a pihenő ideje eljött, a varázslatos város eltűnt a

szemünk elől. Megéheztem, az előző napi bőséges vendéglátás emléke nem töltötte meg a gyomrot. Értetlenül álltam azelőtt, hogy miért kellett „menekülni” Ordoszból, hiszen hihetetlenül sok lehetőséget láttam itt mindkettőnknek. Rengeteg dolgot tanulhattam volna, a Mester pedig élete végéig fejedelmi bánásmódban részesült volna. Már megint nem értem, nem értem!

-Figyelj rám, Lu! Ez a város már nem az, mint az alapításakor volt, azaz, a Tudás szentélye! Mára csak a kalmárok, kupecsek, jól öltözött hájas-nyájas, vagy éppen rongyos gonosztevők fészke lett. Maguk módján ők is teszik a dolgukat, ezért nem ítélekem felettük. Csupán nem azonosulok velük. A te vágyad, hogy tanulhass. Dicséretes, de nem tudod, hogy a káprázat szétforgácsolná az erődöt, végül talán semmiben sem leszel képes kiteljesedni. A vágyaid foglya leszel! A tanulás pedig, mint már oly sokszor a történelemben, gátja lehet az igazságról való Tudásnak! Talán lesz belőled „valami”, vagy „valaki”. Azt viszont elfelejtenéd, hogy tovább kutass: ki is lehetnél valójában?

-Igazad lehet, Mester. De azt még mindig nem értem, hogy miért kellett titkon elrohanni! A háziak bizonyára elképedtek, hogy leléptünk!

-Nem csak te, hanem én magam is - „visszaálmodhatom magam”- egy kalitkába. Hogy aranyból készült-e? Az a rabot semmiképp nem vigasztalja! Kinek kell, az idővel megéri, kinek nem, annak hiába is magyaráznánk!

Elosztotta a Mester a talán kétmaroknyi barnarizsét. Ha jól láttam, mintha kissé többet juttatott volna nekem. Ízesebb, emlékezetesebb ebédem azóta sem volt. Lepihentünk egy gyönyörű, terebélyes,

lombos fa alatt. A nap fénye, mint ezernyi fénypillangó, játékosan vibrált az avaron. A gyengéd szellő, pedig huncutul csiklandozta a hajamat.

Hosszú, színes álmot láttam; Felemelkedtem a földről, akaratommal irányítva testemet. Amerre ellebegtem, minden sziporkázni látszott utánam. Egyre kevésbé észleltem a részleteket, valószínűleg még feljebb emelkedtem. A magassággal együtt mintha valami arányosan tágult volna bennem, de nem a lélek, hanem inkább a szeretet semmihez nem hasonlítható érzése. Mintha húzott volna felfelé, még magasabbra valami ismerős erő, talán egy csúcs, valahol a világ közepén, egy otthon, ahol az ég és a föld örökkön összetartozik! Végre megérkeztem!

De lehet, hogy még el sem aludtam?

ISTI. 2005. 12. 24.

(Az írás folytatása következő számunkban várható. A Szerk.)



Kis csodák (színes rézkarc)

H. TÚRI KLÁRA

Anikó levelesládájából

Kutya-jó

– „Tüske az oldalában. – Nagyon... kellemetlen az, ha az ember oldalában... tüske van.”

Anikónak nincs tüske az oldalában /se körme alatt/, viszont nagyon kellemetlenül érinti nap végi sétaútján a magyarságával szájbarágósan kellemkedő /idegenszerűen magyarkodó, csupaszlábú-, arcú-, kobakú/ fiatal férfi oldalról gögicsélő hangja. Női személy az egyik kezén, a másikon egy kislányka: az alkalmi család csakis felületes szemlélő előtt tűnhetne igazinak /de, pont ilyen felületességre szolgálna e hõgutas nap végén ez az esti félhomály/.

– Gyere Kuczor... bandukáljunk haza... Kritikus lett, kritikus a te öreg gazdád, s felette mihaszna kérdésekkel terheli magát. Vetett az Úristen a lelkébe magot, jót s õ... együtt növekedni a gazzal, hagyta azt, s csupa tüske lám belül. Már-már az oldalán jön ki! Le kéne nyesni a kiwi indát otthon? – oldalában tüske. Talajt lazítani a kertben? – oldalában tüske. Vásárolni menni, s felöltözni hozzá, másik ruhát venni? – tüske az oldalában, s mind egyforma bizonyosságra böködik õt. Gyere csak, menjünk, otthon majd megnézem a talpadat. Hátha tüske van abban is.

– Nézzed, most megy a nap le... m o s t m e g y l e a n a p!

– Nem érted? Az én napom! No, persze a tiéd is... De, ki gyógyít majd engem, ha én is megbetegszem, ki ügyel rám? Jó, hogy te egy túlélő vagy... De én? Te ötven lesz, én meg hetven. De... nincs tüske az oldaladban? Ugye, milyen könnyen ki-

gyógyultál a bénaságból? Nemde, kutya-jó neked!

álmomban üres otthonban jártam
félmeztelenül álldogáltam
egy kacattal telt zsák előtt
egy szál nylonharisnyában
csak egy szoknyára vágytam
és semmi másra sőt
/ám semmi se volt a zsákban
s míg dideregve álltam
én szoknyátlan s hazátlan
állva jégesőt
lefolyt rólam a hazug kellem
és én szégyenletemben
magam lettem a megfeszített
s az is ki odajuttatta õt/

– Hallod, Kuczor? Júdás oldalát bökte úgy Krisztus, mint a költő túlfejlett lelkét a szavak. Nincs új a nap alatt. Ki kell operálni a kint magunkból. Ki kell, ha kutyaúl fáj is.

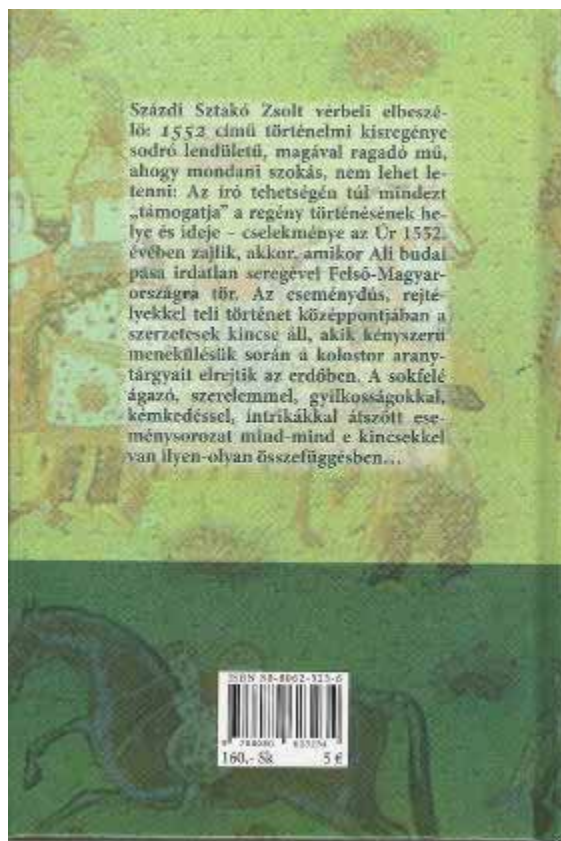
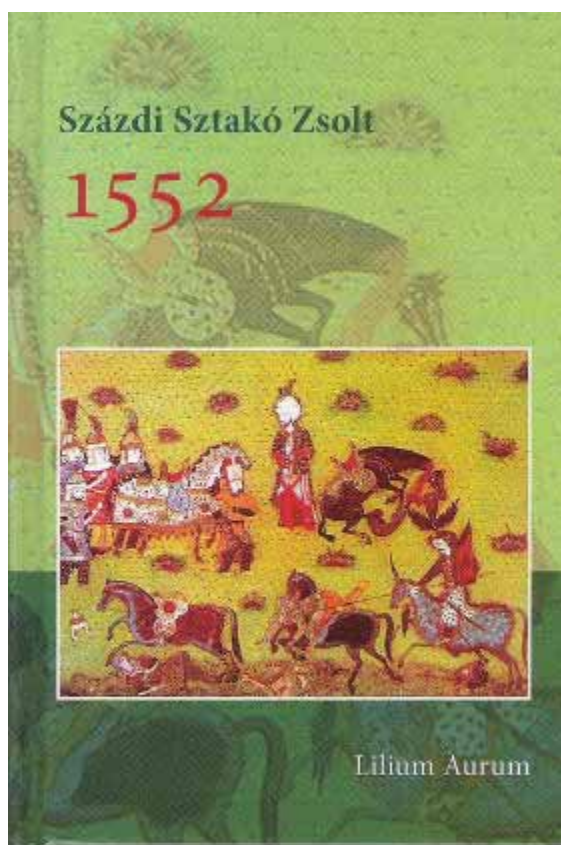
– Milyen csöndben vagy ma! Tán csak... nem kapott el téged is az ihlet?

(A sorozat következő része szeptemberi számunkban várható. A Szerk.)



Europa 2004

Könyvajánló



A *Lilium Aurum* könyvkiadó gondozásában, Dunaszerdahelyen jelent meg **Százdi Sztakó Zsolt 1552** című kisregénye.

A szlovákiai Százdon élő és alkotó író nem ismeretlen lapunk olvasói számára, hiszen egy folytatásokban közölt írása ez év elején már olvasható volt nálunk. A magyar és szlovák irodalmi lapokban, antológiákban rendszeresen publikáló Százdi Sztakó Zsolt első önálló kötete ez, ami történelmi eseményeket, azokhoz „csapódó” legendákat dolgoz fel. Az alig ötszáz fős település első, és eddig egyetlen írója, magyar írója Sztakó Zsolt, aki szülőfaluja tisztelete okán vette fel a Százdi előnevet. Maga a falu kiállt már sok mindent, a történelem vihariból jócskán kijutott neki, ám a hit megélésével, a történelem tanításával és megbecsülésével, és a legendák fenntartásával, ápolásával még élnek (a lakosok kb, 60%-ban magyarok) a Mordva alatt.

Százdi Sztakó Zsolt egy a falujával. A folytatólagosságot képviseli akkor, amikor az itt szerzett tapasztalatokat, megtapasztalt emberi viselkedésformákat, értékeket is papírra veti az elképzelt események, történelemek között. Talán a helyi utalások ellenére „egyetemes” történetet sikerült megírnia a magyarság szenvedéseinek krónikásként, a mindannyiunk lelkében élő gyermek kíváncsiságát is kielégítve.

A kötet *Hodossy Gyula* felelős kiadó, *Kulcsár Ferenc* szerkesztő munkájának eredményeként, *Csető Péter* borítójával és tervezésével látott napvilágot.

Megrendelhető, megvásárolható a nagyobb könyvesboltokban, illetve a [Sztako Zsolt <stako@stonline.sk>](mailto:stako@stonline.sk) internetes címen magától az alkotótól.

Drégelypalánki helytörténet I.

M. Csósza Mária

Jeles napok, néphagyományok



Drégelypalánki szombatok a falu lakó ifjúságával

M. Csósza Mária köszönetet mond, hogy legye minden drégelypalánki ház könyvtárában, költészet, népköltés, népdalok szövege. Múltunk szellemi öröksége a múlt nem járhatok utána, ahhoz, hogy szembe nézzünk a múltunkkal, azonosulni kell. Az emlékeket művelni. Ezzel együtt kell megköszönünk azt, hogy volt, ki arra vállalkozott, hogy megemlítsen a jövő nemzedéke számára. Hogy tovább mesélhesek unokáimnak is, nagyszüleimnek szép emlékeimre.

Végh József sorozatszerkesztésében, a drégelypalánki Művelődési Ház és Közművelődési Könyvtár kiadásában jelent meg **M. Csósza Mária Jeles napok, néphagyományok** című kötete.

Színes, érdekes, szinte a falu életének minden részletére kitérő és arról megemlékező mű született, eredeti fotókkal illusztrálva, még élő, vagy a közelmúltig élő hagyományokat, szokásokat, dalokat leírva.

Részlet *Pásztor Zsoltné*, a kiadó könyvtár igazgatójának előszavából:

„Marika szülőfalunk, e csodálatos természeti kincsekkel, neves történelmi múlttal rendelkező kis község néphagyományait, jeles napjait, a vallási-, és mindennapi élet szokásait gyűjtötte egybe. Példamutató és elismerésre méltó ez a munka. Azt remélem, hogy a könyv megjelenése további gyűjtésre buzdítja a község lakóit, kedvet ébreszt mások számára is, hogy hasonlóképp a településről (emberekről, életéről, történelmi múltunkról) szóló munkáikkal gazdagítsák a falut a továbbiakban. Azt reméljük, hogy az évről évre megjelenő helytörténeti kötetek nagyban megkönnyítik majd az utókor számára, hogy községünk szokásai, hagyományai, történései ne merüljenek feledésbe, hogy az utókor tovább tudja azokat gyűjteni, ápolni. Bízom benne, hogy a jövőben további köteteket ajánlhatok majd az olvasók figyelmébe, amelyek Drégelypalánk község egészére vonatkoztatva közölnek új, fontos adatokat mindazoknak, akik a falu, a "szűkebb haza" története iránt érdeklődnek. E helyütt is csak gratulálni tudok a szerzőnek az elkészült színvonalas munkájáért. Örülök, hogy részem lehetett abban, hogy Marosszékyne Csósza Mária gyűjtését közkinccsé tehettem.”

A kötet megrendelhető: Pásztor Zsoltné, művelődési ház igazgatójánál a 20/481 – 4172 telefonszámon, vagy emailban: pasztorildiko@is.hu

VÉGH JÓZSEF

Romhány

A Lókos-völgyben fekvő magyar nagyközség. 1243-ban Ruhman néven találkozunk említésével. A XV. században két községgént szerepel, Kisromhány és Nagyromhány, vagy Felsőromhány néven. 1433-ban a Rhédei és a Felsőromhányi, 1493-ban pedig a Ruszkai és a Ruszkai Kornis családok voltak a földesurai. A XVI. század közepén szintén a török hódoltsághoz tartozott, és az 1562–63. évi török kincstári adólajstromok szerint 15 adóköteles ház volt mindkét helységben, és Kászim, nógrádi szandzsákbég volt az ura. 1583–84-ben Kis-Romhány Durák bin Alagöznek, a nógrádi zsoldos katonaság helyettes parancsnokának a hűbérbirtoka volt, Nagy-Romhány pedig Musztafa bin Abdurrahmáné. 1594-ben felszabadult a török hódoltság alól.

A XVI. század végén élt tarjáni Nagy Fábián, ki Zénássy Menyhérttől Nógrád megyében zálog címén szerzett Bodony, Csalár, K.-Zellő, Dolyán, Pilis, Rétság, Szécsénke, Becske és Romhány helységekben részbirtokokat, melyek később Sambokréty Tamás kezébe jutottak. Tőle 1597-ben Czudar Margit, Zelessényi Lőrincz neje, néhai Zénássy Menyhértnek és Istvánnak húga, továbbá Zénássy Menyhért leányai Zsófia és Zsuzsanna perelték a birtokot.

Az 1598. évi megyei összeírás szerint Nagy-Romhánynak Bornemisza György, Kisromhánynak pedig Bornemisza Miklós volt a földesura. 1599-ben Nagy-kéri Kéry Ferenc, ki Hont vármegyének, 1600–1603-ban Nógrád megyének, és 1606-ban Zólyom vármegyének -valószínűleg mind a háromnak egyszerre - volt alispánja, birtokos volt Romhányban is. 1633-34-ben már csak egy Romhány község fordul elő a nógrádi nahije adószámadás könyveiben, mindössze három adóköteles házzal. A török hódoltság megszűntével a falu a Lókos folyó déli részén állott, ahol egy dombon még a XIX. század első felében is láthatók voltak egy régi templomnak és a Romhányi család kastélyának a romjai. Ez lehetett az 1711. évi összeírásban szereplő várkastély, mely már ekkor is romokban hevert. A községben ugyanekkor még egy kúriát és egy malmot említenek.



A romhányi csata

Különös nevezetességre tett szert e község a kuruc világban, az 1710. jan. 22-én vívott véres romhányi ütközettel, mely alkalommal a kurucokat, akiket II. Rákóczi Ferenc és Bercsényi Miklós vezettek, Heister Sigbert császári tábornok visszaverte. Ekkor esett el Babocsay Ferenc kuruc dandárnok, de a császáriak is súlyos veszteséget szenvedtek; harmadfélezer németből, s 500 rácból alig 500 maradt meg. A csata azonban a kurucokra nézve mégis elvesztett, amit Rákóczi emlékirataiban tisztjei hibáinak tudott be. Rákóczi táborának egy része a Géczy család majorja, és a Prónay kastély között állott, míg Bercsényi tábora a Petres dűlőben, Felső-Bodony és Alsó-Bodony között volt felállítva. Rákóczi Ferencz sátra állítólag a község határában, egy terebélyes mogyorófa alatt volt elhelyezve. Ez a mogyorófa ma is megvan, s az utódok ma is kegyelettel őrzik. Mások szerint Rákóczi a mostani Kétbodony községhez tartozó, s Hanzély Béla kertjében álló dombról nézte volna a harcot.



1715-ben 16 magyar, 1720-ban négy magyar és két tót háztartást írtak itt össze. Az 1755. évi nemesi összeírásban kelemenfalvi Tarnovszky családból Pált, Mártont és Mihályt találjuk Romhány helységben. 1770-ben Bene Ádám és Pál, a XIX. század első felében pedig a Sembery, a Prónay és Géczy családok voltak itt a földesurak. Géczy Elek nőtlenül, utód nélkül hunyt el Romhányban. Testvérbátyja, György a „Martinovics-féle dolgokba elegyedett”.

Az 1848/49-es szabadságharc idején

Az 1848/49-es szabadságharc során a honvédseregbe háromszor is toboroztak a falvakban. 1848 augusztusában és októberében, valamint 1849 júniusának elején. Romhányból tizenkilencen vettek részt a hadműveletekben. A világsi fegyverletétel után reájuk is üldöztes, bujdosás várt. 1849 októberében megjelent ugyanis a császári hadsereg főparancsnokságának rendelete, mely szerint " a felkelő seregben szolgált minden egyén előállítandó és a hadsereg állományába osztályozás nélkül besorolandó". A csendőrség és a katonaság valóságos hajtóvadászatot rendezett megyszerte a parancsmegtagodók ellen. 1850-ben ennek keretében összeírták a volt honvédeket. A romhányiakat Balázs Mátyás bíró írta össze 1850. április 20-án.

Táblás jegyzéke azon honvédeknek, kik Komárom várából, és Világosrul Romhány helységünkbe haza jöttek:

Név	Honnan jött haza	Észrevételek
1. Gyöngyösi Gábor	Komárom várából	a rendes katonaság közé besoroztatott
2. Balázs Elek	Komárom várából	a rendes katonaság közé besoroztatott
3. Termán József	Komárom várából	a rendes katonaság közé besoroztatott
4. Slezák András	Komárom várából	a rendes katonaság közé besoroztatott
5. Balcsik Fülep	Világosrul	a rendes katonaság közé besoroztatott
6. Karicszka Vendel	Világosrul	a rendes katonaság közé besoroztatott
7. Kovács János	Világosrul	a rendes katonaság közé besoroztatott
8. Petényi János	Komárom várából	a rendes katonaság közé besoroztatott
9. Grolyó György	Komárom várából	a rendes katonaság közé besoroztatott
10. Balázs Péter	Komárom várából	a hadi kormánytól rendes levele mellett haza bocsájtattott
11. Bandúr Tóbiás	Világosrul	a hadi kormánytól rendes levele mellett haza bocsájtattott
12. Grolyó Pál	Komárom várából	a hadi kormánytól rendes levele mellett haza bocsájtattott
13. Sissa János	Világosrul	a hadi kormánytól rendes levele mellett haza bocsájtattott
14. Marcsock János	Komárom várából	kiváltotta magát, haza bocsájtattott
15. Kiss János	Komárom várából	kiváltotta magát, haza bocsájtattott
16. Imre Pál	Komárom várából	kiváltotta magát, haza bocsájtattott
17. Galtsik Pál	Világosrul	kiváltotta magát, haza bocsájtattott
18. Bitskei Mihály	Világosrul	kiváltotta magát, haza bocsájtattott
19. Makray János	Komárom várából	kiváltotta magát, haza bocsájtattott

Az 1911-ben megjelent, Borovszky-féle megyemonográfiában olvashatjuk: jelenleg id. Laszkáry Gyulának és Prónay Józsefnek van itt nagyobb birtoka és régi kúriája. A Laszkáry-féle kúriát Sembery Márton építtette 1780-ban. Közelében állott a Bene-féle kúria is, amely azonban ma már nincs meg. Itt őrzik a Laszkáry család levéltárát. Van itt körülbelül 3000 kötetes könyvtár is. A Prónay-féle kúriát a XVIII. század vége felé Prónay Pál építtette. Itt is van kb. 1000 kötetes könyvtár, érdekes fegyvergyűjtemény, több eredeti, régi festmény és újabbak is magyar művészeketől, többek között Szikszay Ferentől, Markótól, Kubányitól, Zilczertől, Németh Imrétől és Nagy Zsigától.

Házainak száma 359, lakosaié 1959, akik mindannyian római katolikus vallásúak. Postája, távirója és vasútállomása helyben van. A községhez tartozik: Kastélyka-major, mely a régi falu helyén épült, Laszkáry-major, Nagymajor és Világos-pusztá. A községbeliek hitelszövetkezetet és fogyasztási szövetkezetet tartanak fenn. Van itt egy sajtgyár is és egy közbirtokossági gőzmalom, a határban pedig elsőrendű épületkő, köszörűkő és mészkőbányák vannak.



A község lakói az I. világháborúból is kivették a részüket. 212 férfi vonult hadba és ezek közül 68-an hősi halált haltak. Emlékük megőrzésére a község 1922-ben hősi emlékművet emeltetett. A hadbavonultak közül kettőt a kormányzó vitézzé avatott.



Egy 1934-ben megjelent forrásban az alábbiak szerepelnek: „A nógrádi járásban, a Lókos völgyében fekvő község. 2095 lakóssal. Körjegyzői hivatala, postája, csendőrsége, pénzügyőrsége, római katolikus egyháza, 4 tanerős r. k. iskolája, levante egyesülete, Polgári lövészegyesülete, Iparosok és Kereskedők Köre, Hangya és Hitelszövetkezete van. Itt működik a Lloyd Kerámia Ipar R. T. A gyár 1922-23 gazdasági évben alakult, mint a Szátoki anyagipar r. t. Eredetileg edénygyártással foglalkozott. 1924 évben Romhányban létesült a mai gyár, hogy a kályhagyártást kifejlessze. A gyár később kiterjeszkedett falburkoló lemezek, épület kerámiák, kőedények, samottárúk készítésére is és olyan jelentékenyen fejlődött, hogy az utóbbi időben a hazai kályha fogyasztás 80 százalékát elégítette ki. A közeljövőben falburkoló lemezek külföldi exportjára is kiterjeszkedik. A budapesti Gellért fürdő pezsgő

fürdőjének művészi kivitelű kerámiai munkáit és a legmodernebbül berendezett Vigszínház kávéház falburkolatát is a Romhányi gyárban állították elő.”



Nevezetes romhányiak

Barna János (lázi) jezsuita hitszónok

1670-ben született Győrött. Előbb Nagyszombatban, később, mint romhányi plébános, apát és váci kanonok, különösen mint magyar és tót hitszónok működött. 1725-ben Budán a trinitáriusok betelepítésénél voltak jelentős érdemei. 1729-ben Szatmárra ment, hol 1731. március 2-án meghalt. Legfőbb munkái: A Krisztus Jesus oskolája. Nagy-Szombat, 1714. (azután Pozsony, 1762., 1768. és 1800.). SSS. Trinitatis... selectissimus cultus. Nagy-Szombat, 1727. (B. J. név alatt újra átnézve kiadta.), SS. Trinitatis almae congregationis 1725.

Bereczki Máté pomológus, a márciusi ifjak egyike

Romhányban született 1824. szeptember 24-én. Atyja kőfaragómester volt. Iskoláit sok anyagi nehézség közt végezte. Atyja tizennégy éves korában adta be a falusi iskolába, honnan már egy év múlva Vácra küldte a gimnáziumba, de itt is csak egy évig segíthette pénzzel. Ezt követően korrepetálással tartotta fenn magát; így végezte Pesten a jogot is az egyetemen. Megtanulta a német és francia nyelvet. Részt vett az 1848-49-es szabadságharcban, amelynek leverése után két évig álnéven bujdosni kényszerült. 1862-ben Mezőkovácsházán telepedett le, hol rövid ideig körjegyző volt, majd tíz évig házitanítóskodott Sármezey Antal Csanád megyei kincstári bérlő gyermekei mellett. Bérelt, később megvásárolt területen alapította meg jeles faiskoláját és gyümölcsnemesítő telepét, amelyben hatalmas gyümölcsfajta-anyagot gyűjtött össze. A magyar és külföldi gyümölcsfajták leírásával a magyar pomológiai szakirodalom megteremtője. Pomológiai cikkei (1867-től) szakfolyóiratokban jelentek meg. Tagja lett a belga Van Mons társulatnak és a német gyümölcsész-egyletnek. Munkatársa volt a híres Pomologische Monatshefte című lapnak. Gyümölcsészeti cikkei megjelentek a Kertész Gazda, az Erdélyi Gazda, Gazdasági Közlöny és a Gyakorlati Mezőgazda című lapokban. 800 gyümölcsfajta pontos megállapítását és leírását végezte el. Legfőbb műve: Gyümölcsészeti vázlatok (I-IV., Arad, 1877-87.) és a Gyümölcsjegyzék a mezőkovácsházi kísérleti gyümölcsstelepen ekkoráig kipróbált... gyümölcsfajokról (1875).



Chobot Ferenc prépost-plébános

Igrámban született 1860. szeptember 26-án. A középiskolát Pozsonyban, Nagyszombatban és Nyitrán végezte. Kassán érettségizett papnövendékként, Vácott teológiát végzett, 1883-ban szentelték pappá. 1884-ben nevelő gróf Keglevich Gábor fiainál, káplán Taksonyban és Tápióbicskén, majd négy éven át nevelő Cziráky Antal gróf családjánál. 1889-1891 között Cegléden, Szentesen káplán, 1892-1895 között a váci papnevelő intézet alkormányzója. 1895-1910 között rákospalotai, majd 1910-1931 között romhányi plébános, s egy ideig itt kerületi esperes is. 1901-ben pápai kamarás, 1903-ban hatvani prépost. Rákospalotai plébánosként – jórészt saját költségén építtette föl a román stílusú Magyarok Nagyasszonya

templomot, valamint két iskolát, apácázárdát és egy bérházat. 1915-ben a Szent István Akadémia II. szakosztálya tagjává választotta. Irodalmi munkássága is jelentős. Legfőbb művei: Alakítsunk fogyasztási szövetkezetet (Bp., 1898); Jézus Krisztus egyházának története (I-III, Bp., 1907); A pápák története (Rákospalota, 1909); A romhányi plébánia története (Bp., 1913); A helytörténeszek ma sem nélkülözhetik A váci egyházmegye történeti névtára (I-II, Vác, 1915-17) című munkáját.

Romhányban hunyt el 1931. január 16-án.

tót-prónai és blatniczai Prónay József országgyűlési képviselő

1821-ben született Romhányban. Atyja Prónay János Nógrád megyének az 1825., 1830. és 1832–36. országgyűléseken követe és a megyebeli szabadelvű pártnak két évtizeden át vezére volt. Iskoláit Rozsnyón, Pozsonyban, Eperjesen, a jogot Losoncon végezte. Az 1843–44. országgyűlésen, mint gyakornok, később, mint távollévők követe jelent meg s ugyanakkor lett Nógrád megye tiszteletbeli aljegyzője. Az ügyvédi vizsgát 1845-ben letéve, barátjával báró Podmaniczky Friggyessel utazni ment. Az angol intézményeket, különösen a fogházakat tanulmányozta. Szorgalmasan eljár a parlament mindkét házába. Hazatérvén, megyéjénél tiszteletbeli főjegyzői minőségben kezdte meg ismét működését. 1848 tavaszán főbírónak választott és e minőségben 1849. januárjában a bányavárosok felé visszavonuló Görgeyt üldöző császári csapatok vezére által elfogatott és Pestre az újépületbe kísértetett. Hat heti fogság után 1849. tavaszán kiszabadult, ekkor megyéje őt egyhangúlag első alispánnak választotta. A magyar szabadságharcot eréllyel és kitartással szolgálta, mikor megyéjébe az orosz csapatok betörték, Görgey táborába ment, és ott a főhadiszálláson futárszolgálatot teljesített egészen a világosi fegyverletételig. A szabadságharc befejezte után ő is bujdosott. 1850-ben amnesztiát nyert ugyan, de internáltatott, és rendőri felügyelet alatt állott. Ez idő alatt visszavonultan élt. 1860-ban Nógrád megye főispánjának neveztetett ki, de ő ezen állást nem foglalta el. 1861-ben a borsod-mező-keresztesi kerület képviselőnek választotta, mely alkalommal az országgyűlésen a határozati párthoz csatlakozott. 1865-ben újra ugyanazon kerület képviselője lett, és ekkor a balközéppárt részéről tagja volt a közösügyi munkálat tárgyalására kiküldött 67-es bizottságnak. 1869-ben harmadszor választotta meg kerülete balközépi programmal. 1880-ban a király tiszteletbeli belügyi államtitkárrá nevezte ki. 1884. május 15-én halt meg Budapesten. Legfőbb munkája: A balközép programja. Pest, 1871., Országgyűlési beszédei.

Trautwein László gépészmérnök, műegyetemi tanár

Romhányban született 1908. április 19-én. Oklevelét a budapesti műegyetemen szerezte 1934-ben. A Weiss Manfréd Gyárban, a Ganz Vagongyárban, a Danuvia Gyárban dolgozott 1951-ig. Ez utóbbiban a műszaki osztály igazgatója volt. 1951–56-ban a Szabványügyi Hivatal főmérnöke és meghívott előadó volt a budapesti műszaki egyetemen. 1956-ban Párizsba, 1957-ben Bécsbe, 1958-ban São Paulóba költözött, ahol a Mercedes autógyárban főmérnök, majd a szerkesztési főosztály vezetője lett. Innen 1973-ban nyugdíjba ment, utána haláláig a são paulói egyetem műszaki tanácsadója volt. Több szakcikket írt német és portugál nyelven. São Paulóban hunyt el 1977. dec. 8-án.

Kocka István tanár, költő

Romhányban született 1932. november 26-án. Kocka István közműves és Maglódi Julianna gyermekeként az elemi iskolát szülőfalujában, a középiskolát Egerben végezte. 1952-ben érettségizett, majd az egri Pedagógiai Főiskolán szerzett 1955-ben matematika-fizika szakos

diplomát. 1954-től Nógrádmegyeren, 1956-tól 1995-ig a padragkúti iskola szaktanára, majd iskolaigazgatója. Több verseskötete jelent meg: Versek és prózák (1997), Kötődések (1998), Újra otthon (1999), Együtt az úton (2001).

Látnivalók

Kőhíd, Nepomuki Szent János szoborral

A kőhíd építése előtt a patak felett fahíd vezetett át, melynek szélessége a maival megegyező volt. A mai híd a XVIII. században épült barokk stílusban. 1980-ban rajta a közúti forgalmat a tőle keletre lévő új híd átadása után megszüntették. A háromnyílású kőhíd a Lókos patak régi medre felett látható. A szabad nyílások 2,6 - 2,8 - 2,6 méter nagyságúak, köztük 1,3 méteres mederpillérekkel. Ezek folyásirány felőli oldalán kő jégtörők állnak. A híd hossza a hídfőkkel 17,8 méter. Mindkét oldalán kőlapokkal fedett mellvéd fut végig, ez a hídfőknél az út pályaszintjéig lejt, az úttengellyel szöveget zár be. Pályaszélessége 5,8 méter, anyaga romhányi homokkő. A déli oldali mellvéden magasabb, fejezetes kőtalapzaton Nepomuki Szent János barokk szobra áll. Felirata szerint 1795-ből származik.



Volt Prónay kastély

A földszintes, téglalap alaprajzú kastélyt a Prónay család építtette 1780. körül késő barokk stílusban. A főhomlokzatát különböző méretű faltükrök, ablakok alatt egybefüggő párkányok, az épület sarkait kváderes armirozás díszíti. A főbejárat a középrizalitról nyílik, ezt lizénák, párkányok tagolják. Az épületet kontyolt dongafedél borítja. Kétmenetes, középfolyosós, helyiségeinek egy része boltozott. Az elmúlt években belsejét részben átalakították.



Volt Laszkári kúria

A kúria építési éve vitatható, a XVIII. század végére tehető. 1888-ban leégett, s a mai formáját a XIX. század végi helyreállításkor nyerte el. A földszintes, klasszicista jellegű épület földszintes, téglalap alaprajzú. A főhomlokzataból négy teljes és négy féloszloppal támasztott,

nyitott portikusz ugrik ki, melyet párkánnal, faltükrökkel tagolt timpanon zár le. A falak díszítés nélküliek, a nyílások keretei és szemöldökpárkányai csak a portikusz alatt maradtak meg. A főbejárat nagyobb előcsarnokba nyílik, a helyiségek részben boltozottak. A Prónay kastélyhoz hasonlóan udvarát kétoldalt cselédházak zárják le.



A római katolikus templom

A községet egy 1496-os oklevél Eghazas Rohman néven említette, s a név alapján középkori egyházának létezése feltételezhető. 1675-ben a Pongrácz térkép a törökidő után megmaradt egyházak helyek között tüntette fel. Az 1717-es Canonica Visitatio rossz állapotú fatemplomot ír le, melynek helyére barokk templom épült. A mai kegyhelyet 1836-ban készí-

tette Regele József építőmester, klasszicista stílusban. A templom egyhajós, nyugat-kelet tájolású, homlokzati síkban álló toronnyal. A főhomlokzat közepén két-két falpillér felett háromszöges, párkányokkal erősen hangsúlyozott oromzatrész látható. Lizénákkal tagolt tornyát enyhe ívelésű félórromfalak fogják közre. A tornyot barokk sisak fedi. A szentély a hajótól keskenyebb, egyenes záródású. Az épület oldalfalait lizénapárok tagolják. Főbejárat egyenes záródású, kőkerettel készült, felette félköríves szemöldökpárkánya van. A templom ablakai szegmentívvel záródnak. A belső tér háromboltszakaszos.

A főoltárkép a XIX. században készült, s a templom védőszentjét, Szent Györgyöt ábrázolja.



A Rákóczi törökmogyorófa



Romhány községben a szép kőhíddal díszített Lókos-patakon át jutunk el a híres csempegyárig. A gyár után jobbra kell letérni a Bereczky Máté útra. Az út végén egy kis ösvény vezet a Kastélyka-dűlő dombperemére. Itt közvetlenül a híres faóriástól nyugatra egykori épület alaprajza tűnik elő. A mintegy 25 m korona-átmérőjű és 20 m magasságú törökmogyorófa közel 300 éves. A szájhagyomány úgy tartja, hogy II. Rákóczi Ferenc fejedelem az itteni kápolnától irányította 1710. január 22-én a Lókos mentén zajló ütközetet és ennek emlékére ültették a törökmogyorófát. Mások szerint az akkor már terebélyes mogyorófa alatt állott a fejedelem sátra. Ez az utóbbi feltevés nem valószínű, mert januárban nem szükséges fa alatt felállítani a sátrat, ahonnan kifejezetten rossz a rálátás a harc területére. A feljegyzések szerint Rákóczi táborának egy része a Géczi család majorja és a Prónay-kastély között, Bercsényi Miklós tábora a Petres-dűlőben, Felső-Bodony és Alsó-Bodony között foglalt helyet. Ilyen felállásban elképzelhető, hogy a fejedelem a törökmogyorófa közelében helyezkedett el. A fa eredetét illetően olyan legenda is él, hogy a fejedelem egy rodostói látogatójával, azzal a megbízatással küldött haza egy facsemetét, hogy azt ültesse el az utolsó magyarországi csatája színhelyén. Bármelyik feltevést tartjuk helyesnek, az nem változtat azon a tényen, hogy a helybeli lakosok Rákóczi emlékfájaként őrzik a famatuzsálem törökmogyorót.



A romhányi csata emlékmûve

A csata emlékére állított emlékmû Romhány északnyugati kijáratánál, Szátok felé, közvetlenül az út mellett található.

Források, felhasznált irodalom:

Dr. Borovszky Samu: /szerk/ Nógrád vármegye, Országos Monográfia Társaság, Budapest, 1911.

Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára, Pesten, 1851.

Dr. Ladányi Miksa: Nógrád és Hont vármegye, Budapest, 1934.

Magyar Életrajzi Lexikon, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975.

Nagy Iván: Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendbeli táblákkal, Pest, 1857.

Nógrád megye története I.-IV. kötet, Salgótarján

Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái, Budapest, 1897.

Szomszéd András: Süvegemen nemzetiszín rózsza, Salgótarján, 1999.

Tilhof Endre: Ajkai életrajzi lexikon, Ajka 2003.



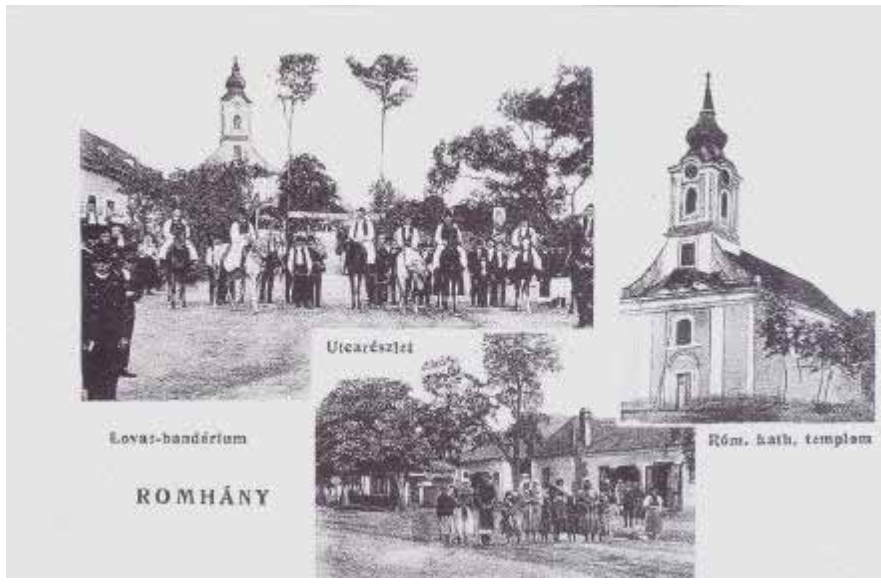
fényvet, már egyik
 arámle és bolologgy
 le, együtt töltessük
 a bors, mekő lak
 mind karmítotkat
 Marenid

ez a híres Babosgy
 Magyarországon

Ábrázolat Romhányból.



Romhány magyi kikötő állomásainkrol utca. Ficz Utcacézet



Lovas-bandérium

Utcacézet

Róm. kath. templom

ROMHÁNY

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Délibáb

csonttá száradtan,
csaholva, vicsorogva,
harcoltunk,
harcoltunk
zörgő velőscsontért,
pedig rég kikaparták,
füstölt szalonna bőréért,
rágódni rajta, rágódni,
száraz füstölt bordáért,
hártya, ha tartotta csontjait,
darab pörccért,
zónapörköltért,
... áh, csak álmodtuk, jól hangzott,
aszott főtt füstölt csülökért,
s még egy tucát kajáért,
... a gyomorrontásra vágyva,
... a kidobolt életre, délibáb, de várva

tanultuk, hogy ne zabáljunk,
az uraságot ki ne rágjuk
vagyonából, a gazdagságból,
Földhözragadt János már akarta,
baj-sorsáért bosszúvágyból

rég volt az, rég volt,
már nem úgy van, már más van,
dobolt a mondóka,
sok-sok év telt el, szürke ködös,
tűzijáték, sör, stangli, utcabál

s mi változott, fordult,
minden, csak még nem érezzük,
... de, de már érezzük,
... a semmi a semmibe,
kopog a semmi, dörömböl,
színét veszti az élet,
ízét minden éték,
ha neked sikerül megszerezned,
most is harc, sóvárgás,
...a semmibe a semmiért

apák álmát sózzák sivárra,
sirokkó tömi a szemed,
Földhözragadt János
megint a tematikus példa,
ne légy kapzsi, mohó,
...ne légy éhes,
...ne, fel ne ébredj,
csak cirkuszi jegyet kérj,
csak az a jussod, életedért

most is kopog a semmi, dörömböl,
most is színét veszti az élet,
s ízét minden éték

...ne, ne ébredj, ...jön majd, ...majd

a név más lett, ... más is,
lobogót hát, előre, a másra, arra,
az utcatáblán csak az irány maradt, arra

(2005.09.13.)



Áhítat

FETYKÓ JUDIT

Ki van a toronyban

Ebből az ablakból kilátás nyílik a tájra. Alig ötszáz méternyire van a torony. Nappal semmit nem lehet látni rajta, de esténként áttűnik a mesterségesen sötétített üvegeken át, hogy valaki, vagy valakik járkálnak benne. Ott, abban a kicsi fülkében. Vajon hányan lehetnek? És mért nem látni belőlük egyet sem nappal? Vagy ez is valami technikai trükk? Olyan tükrök, meg fények, meg mindenféle dolgok, amiket nem lehet megérteni; tudni lehet, rácsodálkozni. Milyen nagy a tudomány, az ember — de értehetetlen marad annyi minden. Kapálódzhatok, okoskodhatok, kivehetem a könyvtárból az összes papír- és elektronikus könyvet, akkor sem fogom soha megérteni, hogy mért van ez így. Sok értelmelme nincs. Az egész környék néptelen, a nagyritkán erre kóborlókat szépen megkérlik, a túl kíváncsiakat eltanácsolják. Aztán meg, az embereknek nincs is sok kedve, alkalma idáig eljönni, az élet annyira a településekhez kötött. Ha mégis? Tudomásul kell vennie: Állami terület. Belépni tilos.

Az a torony... tulajdonképpen a múlt jelképe, manapság már semmi szükség nincs rá, mikor a gépek egy tû hegyét is tisztán lefényképezik, mikor a hőtérképek, saját rezgési szint szerint egyenként és

egyénenként lehet követni bárkit. Minket is, azokat is a túloldalon, a környék állatait, a távoli útról letévedő embert, a kóbor állatokat... még a rovarok, egerek mozgása is látható. Ebben a túlbiztosított, elkülönült épületbe nem lehet bejönni. Csak ha beengednek. Innen nem lehet kimenni, csak ha kiengednek, vagy kitesznek, mert lejárt az idő. Mindenkinek a saját tenyere a belépő, vagy kilépő. Kinek-kinek, ami jár. Akár a jobb, akár a bal kéz. Mindegy. Ezek a gépek mindent tudnak, mindenkit azonosítanak, s ha vitás helyzet áll elő, akkor meg rögtön ott a genetikai azonosítás. Hisz mindenkiről odatapad valami az érzékelőkhöz.

Tökéletes az őrzés, s egyformán be van zárva mindenki. Az is, akit muszáj. Az is aki a muszájok miatt kap fizetést; bár megélhetése attól a változtathatatlan ténytől függ, hogy társaik egy részét őriznie kell; s talán ezért folyamatos és erős ellenszenvet, és gyakran közönyt érez az ellenkező oldal iránt.

Az őrzött oldal szintén erős ellenszenvet, gyakran gyűlöletet érez a másik iránt, akiktől napi léte, ellátása elég nagy fokban függ; nem lehet mindent a technikával megoldani; s néha valami hálafélét, emberi rezgést is mutatnak a másik oldal felé.

Kívül, az épületegyüttestől elválva áll a torony. Egyedül. Körötte beprogramozott gépek nyírják a fűvet, az odavezető köves útról az alatta lévő automata olvasztja le

télen a jeget. Olyan ez a múltból itt maradt torony, mint egy figyelmeztetés; vigyázz, valaki van itt, akiről semmit nem tudhatsz. Olyan, mint egy régi világ jelképe, s talán valóban az, és belül elhagyott, üres csak a szél játszik az eresztékeken, s a fény csalja meg a figyelő szemet. De ha mégsem?... ha mégis része a rendszernek, ha mégis valami miatt fontos... kiszámíthatatlanok a következmények. Lehet valószínűség számításokkal próbálkozni, esetleg belenézni a központi számítógépbe (már akinek van hozzá jogosultsága...), hátha az tud valamit, ami megnyugtatja a kedélyeket. Vagy csak várni, s a legőszibb módszerrel, az emberi érzékszervekre támaszkodva figyelni, raktározni az információt, értékelni, s ha lehet, megtalálni a választ.

Ebből az ablakból kilátni, épp a toronyra. Még eddig senki olyannak, semmi olyannak nem szűrt szemet az a látvány, aki elrendelhetette volna, hogy ez az ablak is virtuális kép legyen, hogy ezen is egy állandó, évszakoknak megfelelően változó, de képi táj látszódjon. Kikerült a gépi és emberi ellenőrzések mindenre kiterjedő hatóköréből. Vagy ez a torony is az lenne? Maga a látvány, ami látszólag annyira valószínű, és annyira ide nem illő? Megéri, hogy körülötte forogjanak a fűnyírók, amiknek hangja is távolodik, mikor a torony mögé ér, s télen a hóesés alá is oda lenne vetítve?

Csupa kérdés. Csupa felesleges kérdés. Ostobaság ilyenekkel foglalkozni. Mikor

vége lett a legutolsó gyilkos indulatokkal teli évtizedeknek, mikor végre felsóhajtott a világ: mától nyugalom lesz — akkor senki nem vonta kétségbe az ilyen virtuális látványok, az ilyen elkülönült és elkülönített mesterséges lakószigetek fontosságát. Azóta majd két évszázad telt el. Ma sem lehet ennek ellentmondani. Az ész-okok ott állnak a világ minden pontján, s minden válasz egyet mond: első a biztonság, az emberi biztonság védelme. Ennek ez az útja, nincs más lehetőség. Mióta ez a követési mód, mióta a törvény keményen előír, és betartatja, amit be kell, ugrásszerűen lecsökkentek a bűncselekmények. Aki mégis elköveti, az bekerül egy lakószigetre. Ilyenbe, mint ez is.

Benn, az épületben, annak a bizonyos toronyra látó ablaknak a másik oldalán van a tágas pihenőszoba, sok fotellel, valódi virágokkal, televíziókkal, kívülről szekrény, belülről élelmiszertároló, hűtő- és melegítőszekrényekkel. Egy gombnyomás, és eltűnik a fejhallgató, ami mellett semmi hang nem rezeg ki, távirányítók, és elkülöníthető szobareszek, ahol egyéneként lehet nézni a televízió műsorokat. Minden néző maga dönti el, hogy a digitális interaktív tévénézésben mivel és hogyan végződik a képen látható történet. A fal egyik oldala könyvtárat rejt, ahol szinte minden megtalálható digitalizált formában; minden, ami az ember megjelenésétől a mai napig írásos anyag. A számítógépes

információkhoz képest töredék, de mégis létező, valódi könyvekből álló könyvtár is van, s ahhoz is ezen a szobán lehet hozzájutni. Egy részébe be lehet menni, az egyen-bútorokat virtuálisan teszik látványossá, mikor melyik letűnt kor stílusát szimulálva a felületekre.

A másik fal mögött edzőterem, zuhanyozók, egészségügyi szolgálat, egy másik mögött tágas étkező. És így tovább. Minden olyan tevékenység, lehetőség elérhető innen, ami a munkaterületen kívül van.

Statisztikai kimutatások szerint ez a legnépszerűbb helyisége az épületegyüttesnek. A személyzet itt tölti a kötelezően kiírt pihenőidejét.

Valójában alig akad olyan, aki kinéz az ablakon. Az az egy-két ember, aki érdeklődik a kint valódi látványa után, az hallgat. Magában tartja a megfigyeléseket, de ahányszor ebben a szobában tartózkodik, mindig úgy, és olyan helyet foglal el, ahonnan kilát az ablakon. Jelenleg a számítógépes feldolgozás nem követi a helyek választását, így aztán ez a szokás, ez az érdeklődés megmarad az egyén belső ellenőrzési körében.

Ma reggel, menetrend szerint megkezdődik az ismétlődéseiben majdnem egyforma, mégis valami kicsiny dologban különböző, az előzőtől eltérő nap. Hangos zenei bejátszás, majd határozott, udvarias férfihang szólítja fel az őrzötteket: Reggel

van. A nap virrad, (vagy ha nyári időszámítás van), virradt ekkor és ekkor. Keljenek ki a pihenőegységekből, igazítsák azt meg maguk után, fogjanak hozzá a reggeli teendőkhöz. Ezek ismétlődnek, minden nap egyformán. Ébresztő, felkelés, rendrakás, reggeli torna, zuhanyozás, öltözés, reggeli gyógyszerek bevétele, reggeli, a napi teendők személyre szabottan vannak kiadva.

Minden automatikusan megy, történik, a rendszer résztvevői igyekeznek a beprogramozott időbeosztásnak megfelelni. Aki kiesik a tempóból, annál megállnak az ellenőrző gépek, azonnali vizsgálatnak vetik alá, fizikai, pszichés állapotát felmérve meghozzák a döntést: valami baja van, segítségre szorul. Nincs semmi baja; valami jelentéktelen kis dologban —, ami itt nagyon is nagy dolog —, büntetést kell, hogy kapjon; mert hátráltatta a rendszer szabályos, ütemes működését.

Ádám morogva igazgatja a takaróit, amik inkább jelképes takarók. Az épület az év minden szakaszában légkondicionált, a takaró megszokás, a másik világ emlékének fenntartása. Reggel van, a felzengő zene, és a felszólító hang után egyik mozdulat követi a másikat. Keveset aludt az éjjel. Az ágy, a pihenőegység érzékelői nem jelezték, hogy ébren van; igyekezett keveset forgolódni, és egyenletesen lélegezni. Hajnal felé ólmos, nehéz álom lett úrrá rajta, amiből kábultan ébredt, s az

álmok képei nem akartak elszakadni mellőle a jelen valóságában. Felkelés előtt valószínűleg saját átlagához képest késett valamennyit, az ágy erőteljes ébresztő ingeret küldött, amit érezni, hallani közvetlenül nem lehetett, de azonnal az az érzése támadt: halaszhatatlanul ki kell, fel kell kelnie.

Automatikusan végezte a reggeli torna- gyakorlatokat, aztán a zuhany alól kipislogott a társára, akivel egy szobában pergette napjait, vajon az hogy töltötte az éjszakát.

Dániel kifejezéstelen arccal állt a vízszugár alatt, a kiadagolt tusfürdő nagy részét lefolyatta a kezéről, s amíg lehetett, míg az automatikus vezérlés le nem állítja, élvezni akarta a vizet, a víz surrogását, aminek hangjai így, tusolás közben nagyritkán felidéztek a kinti esők emlékét, a vízesések surrogását. Arca kifejezéstelen, mindent elrejtő, belül meg figyelte a vizet. Sokáig tartott, míg ennyire megtanulta uralni az arcizmai játékát. Kívül egy semmitmondó, kifejezéstelen maszk. Belül nevetve, karját felemelve állt egy hatalmas vízesés alatt, ahonnan akár végtelen ideig ömölhetett rá a víz. Gondolatba ismét kint jár a végtelen zöld mezőkön, lenéz a hajdani városok romjaira, odamenni nem merne, semmi nem tudná rábírní, hogy bemenjen a valamikor millióknak otthont adó települések maradványai közé. A meleg vízszugár ellenére megborzong, hátán hidegség fut át, de

nem bír elszakadni az emlékek, valamikori látványok vonzásától. A múlt, a legújabb történelem előtti múlt, a hatalmas harcok, pusztítások évei után ez az utóbbi új időszak számítás más életfeltételeket, más értékeket jelent sok tekintetben. S a zöld, végtelen mező képével párhuzamosan, arra rávetítve megjelennek rémálmai képei, harcokról, halálról, romokról, amik között kétségbeesetten járkál, keresve a kiutat. Figyelmeztetések a természet számtalan pontján: ide veszélyes belépni, a múlt csatáinak fegyverei még itt hevernek, benőve fűvel, fával, gazzal, és ma is onthatják a halált a vigyázatlan, vagy vakmerő kirándulónak. Eláll a víz, a jelen visszavonja Dánielt a gondolatiból.

Ádám mellett, a falba épített érzékelő feljegyzett valamit. Az ellenőrző szobában az ügyeletes előtt megjelentek a jelzések: Ádám ctr 121 energiamezői erősen csökkenő tendenciát mutatnak.

Az ügyeletes megnyomott két billentyűt, mire a gép kiírta: az agyi áramok koncentrációgyengülést jeleznek. Kialvatlanság. Újabb billentyűk, majd a következő: mai könyvtári órából kimarad. Ismétlődés esetén egy hétre könyvtárból kitiltva. Ádám a csuklóján levő jelzőkészüléken azonnal értesült a döntésről. Nagy levegőt vett, lassan, óvatosan engedte ki, vigyázott az izmaira, ne feszüljenek meg, számolt magában:

— A szárítkozóig öt lépés, egy, kettő, három, négy, öt. Ezt sikerült a szokott tempóban megtenni. Visszanézni Dánielre, mert minden reggel visszanézek, hogy jön-e már. Jön. Most itt állok, és várom, hogy a langyos légáram leszártsa rólam a vizet. Felemelem a karomat, terpeszállásba állok. Milyen jó lenne egy valódi törölköző! Kész. Öltözöm.

Dániel érdeklődve pillantott társára, hátha az mond valamit, hogy mit jelzett a készüléke, de az szó nélkül végezte tovább megszokott reggeli teendőit.

— Vajon mennyire képesek ezek az automaták minden gondolatunkat, minden rezgésváltozásunkat beazonosítani? Most megint eszembe jutott, megint. Egész éjjel ott keringett a fejemben, és most egészen határozottan érzem, hogy vágyom rá, ki szeretném próbálni. Annyira régen volt, már majdnem teljesen elfelejtettem az emlékét is — közben bementék a nap következő eseményeire való felkészülést. — „Mai könyvtári órából kimarad”. Hónapokra kimaradnék, vagy soha nem jutnék vissza ahhoz a könyvhöz, ha még azt is mérni lehetne, hogy milyen olvasmányoknak mi a hatása.

Dániel kinyitotta az ajtót, és kiléptek a folyosóra, ahol társaik igyekeztek a reggeliző felé. Ádám hátrapillantott, és látta, hogy mögöttük a folyosó mintázata megváltozik, egy másik stílus színeit, díszítőelemeit veszi fel.

— Talán ajtó sincs? Vagy falak se? Vajon mi igaz ebből az egészből? — s amint végigsuhant benne ez a gondolat, rögtön jött a következő, ami nagy energiahullámokat keltett a fejében; csillapíthatatlan vágyat érzett ismét egy valódi, hagyományos anyagból készült törölköző — valamikor a nagyanja törölte ilyesmivel kisgyerek korában —, és egy papírból készült könyv iránt. Lehetett volna bármilyen könyv, csak könyv legyen; lapozható, megérinthető. Legjobb lenne az, amit az elmúlt napokban olvasott.

A reggelizőben halk zene szólt, az asztalok körül ülők némelyike egészen belefeledkezett az evésbe, mások meg a nap várható eseményeit latolgatták. Dániel lassú kortyokban nyelte az édes, barna folyadékot, amit valaha kakaóitalnak neveztek; itt csak reggeli ital és egy szám a neve.

— Kár, hogy nem lehet a nyelés, a lenyelés pillanatait meghosszabbítani. Az a legjobb az egész evésben — fordult oda egyik asztaltársához, aki felpillantva a csészéjéből értetlenül nézett vissza rá.

Ádám szemben ült Dániellel, nézte a jelentet.

— Mint a gépek. Olyanok lettünk — mondta halkan, s a zsongó beszédhangok között senki nem figyelt oda rá.

Dániel nézte a másik szájmozgását, és egy hatalmas lassú szempilla lehunyással nyugtázta, hogy értette társa szavait. Fel-

pillantott a plafon fényes, fehér borítására, és közben azon tûnődött, hogy a vékony fedőréteg fölött vajon ma be vannak-e kapcsolva azok a bizonyos gépek, amik az agyi áramok letapogatásával érzékelik egy-egy ember agyának pillanatnyi működését, s feljegyeznek mindent, ami olyan terület ingerületét jelzi, ami... — a gondolat itt megállt a fejében, s ha azok az érzékelők ma működnek, akkor nem tudja a számítógépes elemzés mire vélni, hová tenni a pillanatnyi agyi rezgést, ami Dániel agyának különböző helyeiről összegződik. Dániel az evésre koncentrál, emlékeiben összerezeg számtalan gyermeki emlék, a dédnagyanyja konyhája, az a hajdani, ma már csak emlékekben élő habos csokoládé; a feketekávé, tetején a tejszínhabbal; erősen ezekre gondol — gyermekmondókákat ismételve magában, amik a cukorról, csokoládéről szólnak, a talán évezredek régi mondóka szavai peregnek benne hangtalanul: ez elment vadászni, ez meglötte, ez hazavitte — a hazavitte szónál bevillan egy tál és sütemény, egy nagy fazék, amiben fortyog az ebéd, és ezzel egyszerre az imént elfojtott megállapítás: félelem, agresszivitás, menekülés. Karjára pillant, a mérőeszköz semmilyen eltérést nem jelez.

Ádám még a nyelés örömeinek pillanatánál időzött, figyelte önmagát, ahogy torkán áthalad a falat, s próbálta megfogni a pillanat, a mozdulat, az izmok mozdulásának részletét, hátha valamelyikhez hozzá

tudná kötni az ekkor keletkező érzést. Elmosolyodott, nézett a tányérjába, s az ételen, az evésen túl felillantak más örömszerző pillanatok, melyekről nem volt szokás beszélni. Hirtelen jó kedve lett, csillogó szemmel nézett szemközt ülő szobatárásra. S a gondolatokban egyre vidámabban jött elő, a vibráló jókedvet fenntartó felismeréssor; az evés, az ürítés, igen ezek mind olyan jó érzést keltő dolgok, amik el nem vehetők, nem korlátozhatók az egyénben. Aztán felröppent az előző gondolatok közé egy idetartozó, de mostanában kevésbé fontos dolog, a szeretkezés öröme.

— Majd az életem fele azzal telik el, hogy a vegetatív igényeimet kielégítsem — dörmögött Dániel, s ettől Ádám vibráló, vidám gondolatai hirtelen visszatértek a jelen reggeli, és a jelen hely valóságába.

Péter az ablak előtt ácsorgott, a fémszállakkal átszőtt matt üveg a környék elmosódó képét engedte be. Semmi néznie nem volt ezen az ablakon, a kinti látvány ugyanaz hónapok óta, mégis, már több mint egy órája nem akaródzott elmozdulnia innen.

A másik három egy folytatásos filmet nézett. A tévé hangereje tûrhetetlen volt ebben a helyiségben. A folyosóra zavaróan kihallatszott. Néha felröhögtek, s ha megjelent egy mély dekoltázsú nő, vagy valami szerelmi jelenet volt épp a monitoron, egymást túllicitálva megjegyzéseket tettek.

A hangosbemondók időnként közöltek valamit, vagy valakiknek számokkal, betűkkel jelzett üzeneteket adtak át. A leggyakoribb az volt: az ötödik vagy a hatodik, vagy a mínusz valamelyik szint szociális munkása hívja fel a — és elhangzott egy ötjegyű szám —, melléket. Vagy menjen ide, vagy oda. Ami egy-egy emeletre vonatkozott, az csak ott volt hallható. Minden naponta ismétlődő történet, hajnalról, estig periodikusan be lett mondva.

Ma még nem mondták be a vacsorát. Péter várta, hogy végre alább szálljon a nap, és vacsora után hűlni kezdjen az épület. Aztán még várta az őrsváltást, amikor eldől, hogy ma csendes estéje lesz, vagy hivatalos tévézárásig hallgatnia kell, hallgatni kényszerül a dobhártyarepesztő hangosan szóló készüléket, társai hangoskodását. Hogy hogyan lesz tovább, az részben a következő őrsegtől függ. Füleiben doboltak, csattogtak, majd egyre fájdalmasabban sivitottak a hangok, feje elkezdett fájni. Leült. Senki nem figyelt rá. A hatalmas testű, kigyúrt, izomnövesztő szerekkel magát vállassá tett Izom előszedte a teafőzőedényét, és több tea-filtert a vízbe téve főzni kezdte, majd visszaült a tévé elé. Kuki, a szeme sarkából figyelte a másik mozgását, és elégedetten hagyta jóvá, csak egy szemöldök mozdulattal, hogy ma este hangulat lesz, abból a teából elég egy pár korty. Ha olyanja lesz Izomnak, ad

belőle. Fehér hirtelen elkezdett kifele fülélni, majd felordított.

— Csend! Az úristeneteket! Nem halom az asszonyt! — és az ablakhoz rohant.

Kint nincs senki. Megint az idegei játszottak vele. Megint, ma is. Ismét felhangzott a fülében, mint már annyiszor, ami évtizedek óta nem tud eltűnni, leüledni.

Kuki lejjebb vette a tévé hangját, ismerete már annyira társát, hogy jobban jár, ha most így tesz. Izom morgott valamit magában az örültekről, és nézte tovább a műsort. Fehér meg állt az ablak előtt, és a sarka mellett, a befele nyíló ablak sarokszögletében nézegetett ki, és nem látott semmit.

Aztán ismét érezte, hogy hallja, hogy most megint behallatszott egy nő kiáltása. A múltból.

— Józsi! Itt vagyoooook! Én vagyok a Panni! Szeretlek! — És ez a szeretlek még többször megismétlődött.

Hallotta az emlékeken át, ahogy elkezdődött a mindennapos beordítás, és Fehér minden figyelme kevés volt ahhoz, így az emlékeken át is, hogy megértse, melyik az asszony hangja. Tudta, hiába. Akkor sem bírta megérteni, megkülönböztetni a neki szóló hangokat, és most sem az emlékekben. Abban a régi, ma már nem is létező börtönben, ami közel volt az úthoz, és ahova esténként csapatosan jöttek az asszonyok, és mindegyik beordította a maga emberének, amit üzeni akart.

Vagy talán csak álmodom... — tûnődött gondolatban Fehér, és igyekezett közömbös arcot vágni, hogy a többi ne vegye észre rajta a belső történéseket. — Az a fiatal nő, a villamoson. Az is... — és elevenebben élt az emlék, mint annak idején a valóság döbbenete. Akkor már alkonyodott, és ahogy kilépett a várva várt szabadulás napján a hatalmas vaskapun, kint a valóság rideg ténye fogadta. Senki sem jött elé. Kavarta a szél a port. Alkonyodott. Hogy minek is engednek ki valakit estére? Persze, Fehér tudta az okot, akkorra járt le óra-percre a büntetése. Állt és bámult bele a kintbe, ahol autók suhantak az utcán, mindenféle kor- és társadalmi csoportból asszonyok, nők álldogáltak a járdán, és bámultak fel a magas falak mögött lévő rácsos ablakokra. Hol itt, hol ott egy-egy közülük kiáltozni kezdett, és a legfőbb volt, hogy beordítsa a férjének, hogy várja, hogy szereti. Fehér nézelődött, a zsebében lévő pénzre gondolt, meg arra, hogy ér ki a pályaudvarra, aztán hirtelen bevillant az agyába: inni! szeszt inni! nő! nőt! de hamar! S mikor ezek a gondolatok elkezdtek villódzni benne, meglátta a lányt.

Ott állt, látszott rajta, hogy minden ruhadarabja színben, minőségben összeválogatott. Integtetett fel az ablakokra, és sírt. Aztán lefoszlott róla a türelem, és két zokogás között belesápadva a jelen tényébe, ezt mondta: A jó kurva anyádat! Dögölj meg, te disznó! Dögölj meg! —

aztán még integtetett egy kicsit, és elindult, meg sem fordult, a háta egyre kisebb folt volt távolodtában.

Fehér röhögött, és dühös lett, aztán megvonta a vállát és ő is elindult ugyanarra, másfele nem is mehetett volna, elindult a járatok felé, hogy elmenjen végre erről a gyűlölt helyről. Amint felszállt a buszra, zokogására lett figyelmes.

Egy másik lány volt... A lánnyal voltak a rokonai is, azok csitították, az egyik épp azt beszélte, hogy a nőnek várni kell, ez a dolga. Nagyon fiatalka volt, ruhái, hosszú, hátára ömlő kócos haja mindent eltakartak rajta. Vigasztalhatatlanul zokogott. A rokonok meg egyre gyözködtek. A lány megvadult, felkapta a fejét. Lehetett tizenhét éves, meglepően szép arcú. Fehér meglepődött az arc láttán, s felrezgett benne, talán a hosszú nőhiány miatt látja annyira szépnek ezt a lányt.

A lány szép volt. Kisírt szemmel, összekócolt hajjal, szegényes ruháiban is szép volt. Fehér elfordította a tekintetét, s azt gondolta, még valamelyik idejön és beleköt, hogy mit bámul, bár ő van túlerőben, de most kilépve a börtönből nem akart új balhét. Az ablaküveg tükrözésén figyelte a kis csoportot. A lány kifújta az orrát, aztán valamit mondott cigányul, majd magyarra váltva, rokona csitító kezét lelökve a válláról, sírva, szipogva kiáltotta: — Jöjjön hozzá az anyja! Gyere hozzá te! Minden pénzemet elszedte, kellet neki kár-

tyára, meg megvert. Most elzavart! Jöjjön hozzá az anyja lucskos véres kurva p...!

Fehérben kavarogtak a saját feleségének hangjai, meg a mindenféle idegen nőktől hallott hangok. Most felidéződött ez a két nő, az elegáns, a pénzes, a másik, soha el nem érhető világból jött lány, akivel annyi volt a közös, hogy annak is valakije a falak mögé volt zárva; és a másik, a szegényen élő, a széparcú zokogó, lázadó fiatal lányé.

Izom még várt egy keveset, és visszahangosította a tévét. Péter ledőlt az ágyra, és a fél fülét odaszorította a párnához, a másokon átette a karját. Hányingere volt a fejfájástól.

Vagy fél óra múltán hirtelen kikapcsolt a tévé, Kuki azonnal próbálta a villanyt, de nem volt áram. Még jó, hogy a tea kész, dűnnyögött Kuki csak az orra alatt, amire senki nem figyelt oda. Izom káromkodott, és az ajtót kezdet verni.

— Mi ez? Hol az áram? Jogom van tévét nézni! Mi a francot művelnek!

Kintről nem érkezett válasz. A hangosbemondó jelezte a vacsora idejét.

Az ételliftek felől zörgés hallatszott, hamarosan felkísérték azokat a rabokat, akik a vacsorát osztották ki társaiknak. Ezeken világoskék ruha volt, különböző jelzésekkel.

Lassan, ráérősen közeledett az ételes kocsi.

Izom még néha odamenet az ajtóhoz, és zörgött. Nyomkodta a jelzőgombot. De jól

tudta, hiába. Fehér abbahagyta a kifele figyelmet, és az asztal körül a székeket kezdte igazgatni, hogy mind köré férjenek. Kuki megnyitotta a csapot, hogy kifolyassa a vizet, és ott állt előtte, csak hogy csináljon valamit, engedte a csuklójára. Ettől egy kicsit lehűlt, és egészen embernek érezte magát az egész napi hőség után.

Az ajtón lévő kisablak kinyílt.

— Főnök! Nincs áram! — állt elő Izom a problémával

— Vacsora. Négy fő. Normál ellátás — mondta az őr, és egy szóval se válaszolt Izom áramproblémájára. — Lépjen hátrébb. Jöjjön ide a zárkafelelős, vegye át az ételt.

Izom állt, és esze ágában sem volt elmozdulni. Lehajolt, hogy lássa, ki ez az őr, és erősen nézte a mellén a jelzéseket.

— Mire vár? Ne tartsa fel a vacsorázást! Egyéb kéréseiket később jelezzék!

Az osztó várt. Benn a zárkában vártak. Kuki szorongott, mert ő volt a zárkafelelős, legalábbis kinevezés szerint, de itt minden úgy történt, ahogy Izom akarta; Kuki most teljesen tanácstalan volt. Fehér közömbösen várt, a fejében még zsongtak az emlékek. Péter elégedetten látta, hogy az az őr van, aki nem hagyja elszabadulni a hangokat, és Izomtól is megköveteli a kötelező rendet. A feje azonban ettől még nem lett jobb. A szemei előtt sárga szikraszerű valamik cikáztak, minden mozdulat,

minden hang olyan volt, mintha ütnék belül az agyát.

Izom nem mozdult. Az űr elöl, a derekán lévő elektromos jelzőkészüléken megnyomott egy gombot. Szó nélkül bezárta a kis ajtót, és a következő zárkánál folytatták tovább az ételosztást. A részlegen jelzett a vezető űr számítógépe. Telefonálások. Őrség. Emelet.

Kicserélték a folyosó sötét-világos kökockáit, ezek a mostaniak se szürkék, se drappok, olyan seszínűek, szabályosan rakva, sarkaikkal találkozva. Ez a legmegnyugtatóbb. Halad a menet, a fal két oldalától nagyjából egyenlő távolságra. A fal itt piszkosfehér. Aki közelebb lép hozzá, arra rászólnak; ha még közelebb lép, megszólal a biztonsági jelzés, ami itt nem hallható, csak valahol, és ott indul mozgásba a hangos gépezet, ami figyelmezteti a sorból kilógókat. Végiglátni a sor két oldalán. Az űrök a sor végén figyelik a menetet.

Megszeppent első elkövetők, visszavisszatérő közönyösnek látszó könnyűek, és a legsúlyosabb cselekedetért összegyűjtöttek. A visszatérők és a legsúlyosabb elkövetők közt is többféle kategóriára oszlanak. Méregetik egymást, míg beérnek az épület belsejébe, ahol aztán mindegyik megkapja a hivatalból kiírt ellátást.

Csattannak az ajtók, a felvezető űrök kezére erősített elektromos szerkezet azo-

nosítja a jogos áthaladást minden elágazásnál. Mikor a menet vége is beért a következő folyosóba, a kísérők is leadják jeleiket. A kapuk záródnak, regisztrálódnak a jelek.

Fertőtlenítő szaga terjeng, a Belsősök igyekeznek a lehető legrövidebb idő alatt összepakolni részükre kiadott ágyneműt, takarót, tisztasági szereket, ruha-kiegészítőket. Minden időre megy. Állandóan hangzanak a számok, az adatok, és akinek a neve, számának eleje elhangzik, az hangosan szól: itt van, és megismétli amit a szám megkezdése után neki kell tudnia magáról.

Néhányan nem bírják megjegyezni saját számaikat, az űr visszakérdez, majd elkezdi a személyes egyéb adatok alapján azonosítani őket. Körülöttük, véletlen adta társaik egy része nevet tudatlanságukon, van, aki halkán, lekezelő megjegyzést tesz. A régiek méregetik az újakat, a börtönt még nem látottakat, próbálják besorolni, mire lehet menni velük, az is ott kereng a gondolataikba; milyen helyre kerülnek ők maguk, ott hogyan lesz tovább.

Az első cselekményesek némelyikében most válik valósággá, ami eddig elképzelhetetlen, vagy megtörténhetetlen volt; ez a ház, ezek a kiadott tárgyak, mind-mind helyzetük súlyos valóságát igazolják: innen nem lehet kimenni jó ideig. Aki még az utolsó pillanatig reménykedett; valaki befizeti érte a büntetést — az is reményvesztett

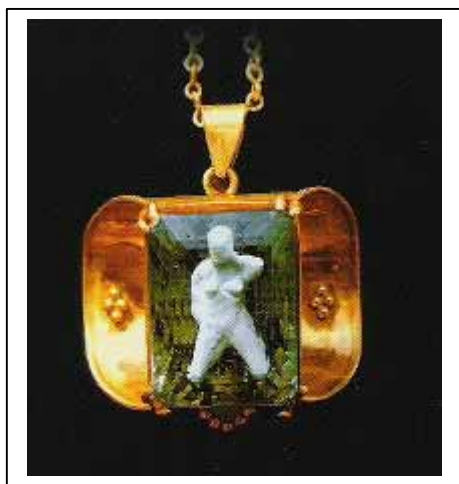
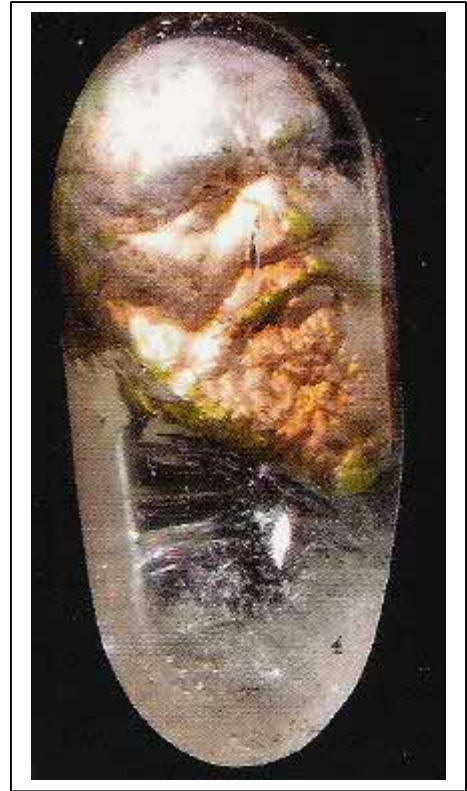
lesz ezekben a percekben. Akárhogy, az éjszaka itt fog eltelni, talán holnap...

Kérdések hangzanak el, a leltárfüzetekben telnek a lapok. Mindent, amit a törvény nem enged meg, hogy bevigyék, itt le kell adni. Ez az utolsó állomás. Innen kilépve a legszükségesebb tárgyak maradnak. Kapnak egy lapot arról, mit adtak le, ugyanez a papír belekerül az anyagukba, és később tartalma a számítógépekre lesz rögzítve.

Halad a sor, a folyosó vége elágazik; az egyik irány lefelé, a másik föl. Akik lefelé mennek, azokat itt ismét kiválogatják adataik szerint. Oda-vissza hangzanak a betű és számadatok, ami messziről valami ütemes mondókának hangzik, itt azonban, ahol eldől az első nagy elosztás, itt egy azonos ütemű idegesítő, pattogó felsorolás, és ahogy múlik az idő és kilépnek a sorból a kiválogatottak, egyre jobban nyugtalanító a várakozás, ami egy szükséges folyamat része. Mindenki izgatottabb lesz. A foglyok hamar ráéreznek a számok, nevek, arcok alapján, főleg a régiek, hogy a legkeményebb mag megy lefelé. Azok a földalatti szintekre kerülnek. Az újaknak, akik először vannak itt, még jobban megemelkedik a szívverése. Közülük is egy-kettő idekerül. Akit itt nem választottak el a többitől, az elindul fel, a hatalmas épület felső emeletei felé. Ahogy emelkednek, úgy csökken a létszám. A legfelső szintre már csak ketten érnek fel, meg persze az

őket kísérő őrk. A felszín alatt három szinten szigorúan elkülönített zárkákban őrzik a legveszélyesebbeket. Állandó a mesterséges világítás. Állandóan megy a légkondicionáló. Ezek az emberek naponta két órát töltenek a természetes fényben, akkor is, ha nem akarnának, ki kell menniük. Az egészségügyi előírások miatt erre kötelezik őket. A biztonság magas foka viszont megköveteli ezt az elbánást. — Gábriel bezárta a könyvet, és lassan, hogy az olvasott történet ne kavargjon fel túlságosan, visszatette a könyvespolcra. Két azonos című könyv állt egymás mellett; a könyvek lapjai gyakori forgatásról, olvasásról árulkodtak, itt-ott annyira kihajtott az olvasó, hogy azon a helyen magától is szétnyílt, minden kinyitás nélkül. Vajon ki, kik olvassák még ugyanezt? Csuklóján jelzett az óra, és ki is írta a délutáni foglalkozás helyét, témáját, és egymás után felsorolta a résztvevők kódjait, büntetésük okát, várható előmenetelüket. Gábriel FGT/1 elindult a foglalkoztató terembe.

(Folytatása következik szeptemberi lapszámunkban. A Szerk.)



AUDITOR

Szavai Attila írásai

Dezertőr

Közeleg a „Nyár” című előadás fináléja, a színészek, és a publikum kezd fáradni, fenyések a homlokok, többen a nézőtérén azon agyalnak, hogy odahaza mi lesz a vacsora, mások az egyre hangosabb léptekkel közeledő önkormányzati választásokra és azok részleteire gondolkodnak. Az öreg jegyszedő elaludt székében, halkan szuszogva álmodik egy gigászi színházteremről több millió férőhellyel, a színpadon mediterrán istenek játszanak, hosszú ruhákban, hosszú órákon keresztül. Teátrális népnüppély. A jegyszedő most felhorkan, mert a zenekar zongoristája figyelmetlenségéből több vendéghangot is megejtett. És mivel az öreg jegyszedő már több százszor látta és hallotta a darabot, ismeri annak minden rezdülését, minden lélegzetvétélét. Egy ideje már nem foglalkozik komolyabban az ilyen mellényülésekkel. Korábban még nyugtalankodni kezdett, ha élesre köszörült fülei disszonanciát mértek be a zenekari árok felől. Mióta haja kihullott, és füle, valamint orra határozott szőröket kezdett nevelni (a természet különös kompenzációja), azóta nem érdekli a dolog. Már nem akar forradalmat szervezni a hamis hangokra, kinötte már azt, leszokta.

Mint ahogy őt sem, engem sem érdekel sok minden. Így a már említett, a közelgő őszszel tetten érhető önkormányzati kámaszutra sem. Mivel várhatóan egy lyuk és szem sem marad szárazon, én inkább fedezékbe vonulok, kezemben tollal és papírral. Félreértés ne essék, én igenis komolyan veszem élőhelyem sorsát, a közélet flóráját, faunáját és minden egyéb más lehetőségét. Ez a választás is egy rendkívül ritka és kiemelkedően magas prioritást él-

vező folyamat az univerzumban. Alig találni párját, ami a ráfordított energiát, a költséget és időt, a fantáziát és lényegre való törekvést illeti a világegyetemben. Szóval, itt ülök a lövészárokban, halkan dúdolom a „Nyár” fináléját, közben leírok néhány szót. Bajtársaim egyre gyakrabban bökdösik meg vállamat, hogy én miért nem veszem ki részem a csatatér orgiájából. Csaknem ordítanom kell, mivel nagy zajjal van a harc: „Én, tudod, inkább kimaradnék a dologból. Nem gyávaságból, inkább jó ízlésből. Érted?” Hülyén néznek ilyenkor rám és otthagynak a fedezékben. Én meg tovább firkálok. Most éppen azt, hogy: Lehet, fel kellene magam jelenteni a hadbírószágon, és bevallani, mint a világ egyik elkövetője, élő és élettelen milliárdok tettestársa, hogy nem. Nem, nem és nem. Inkább dezertálok, inkább vállalom minden írott és íratlan következményt, de nem passzol hajlamaimhoz ez az egész. Hagyjatok ki ebből a háborúból!

Egyébként is háborús, mondhatni forradalmi hangulatom van, mivel először is '56-ról az emberek tehetnek. Az augusztus végi tűzijáték hangjai ugyanúgy verődtek, dobálódtak, csattogtak és haltak el a házak között, mint az '56-os zajok, a forradalom robajai. Arról viszont az emberek végképp nem tehetnek, hogy a természet nagy erővel verte szét a huszadikai tűzijátékot. Hiába, olyan erővel állunk szemben a gyakran nehéz és kiszámíthatatlan világban, melyek ellen nem tehetünk semmit. Mert emberek vagyunk. Gyávák, befolyásolhatóak, kapzsis és pökhendiek, lusták és nagyravágyók. Viszont ezeken túl hajlamosak vagyunk a szeretetre, az együttérzésre, a részvételre is. És ilyenkor eszembe jutnak azok a családok, kiknek életét nagyban megkeserítette a vihar, ahol esteiken át sírtak, és sírnak a konyhák kemény fényében. Mert nagyon hiányzik nekik valaki. Mélyen átérzem fájdalmukat. Nem tehetek másként, mert ember vagyok.

Az oszlop

Aznap.

Tévé bekapcs. Csatorna kiválaszt (véletlenszerűen). Valami kereskedelmi károkozás. Olcsó szavakkal adják-veszik a világot, alkudni érdemes, szavatossági idő a csomagolás alján, ha kettőt vesz, sőt mindjárt hármat, akkor ingyen juthat valami olyanhoz, amiből hegyekben van raktáron, valahogy meg kell tőle szabadulni. Ilyen bónusz például a naivítás, a gyávaság, az álszexualitás. Tehát valami igazán emberi. Tessék, csak tessék! Mosóporban és pudingban úszik a fogyókúrált társadalom. Most meg valami kamuszínész kamusztárokról kamuzik, kamucsillogás, kamumagánélet, a kamumagánélet kamutaknyolása. Már a kamu is kamu. Tévé kikapcs. Inkább járok egyet, ne aggódj, nemsokára jövök. Útközben eszembe jut a tévés kamutéma.

Hú, ez aztán a tempó. Csak hunyorogva bírja az ember a tévéképernyőt, úgy csillog-villog. Vagy valami sötét napszemüvegben. Csak az a baj, hogy a nyájsadalom nagy része magán felel a napközben is a sötétített szemüveget. Az még hagyján, hogy nem látják a világot, annak minden látható és láthatatlan fényét, de még egymást sem. Az én drága lelkeim egymásnak, vagy oszlopnak mennek, hisztérikusan ordibálnak, hogy itt vannak (bár arról fogalmuk sincs, hogy pontosan hol) „Itt vagyok! Itt vagyok!” - kajabálnak rikító ruhácskáikban. Innen a padról elnézve tébolydára hajaz a téma. Kezeikkel, mint az alvajárók, matatnak a térben, gyúrnak az úrt. Keresnek valami fixet. Megsajnálom az egyiket. Gyere Kiscsillag, fogd meg a kezem. Bocs, de a kezem az nem a nyakam, köszi. Vigyázz, oszlop közeleg, térjünk ki jobbra (a forgalomhoz képest menetirányban vagyunk). Most meg azzal jössz, hogy már megint a politika? Drágám, ha balra kerülnénk, akkor Te a (meg)vezetett lennél, kiteve a közlekedés szeszélyeinek (mint az úttesthez közelebbi gyalogos). Ha meg elengedem a kicsi kezéd és ki erre, ki arra kerüljünk meg az

oszlopot, akkor ismét vehetném a fáradságot itt a tejfényű galaxisban, hogy előkerítselek, és ismét megfogjam a kezéd. Ezt te sem akarhatod. (aztán a fene tudja). Éjszaka eszembe jut még: kész csoda, hogy a hajnal még hasad. Megy ez reklám nélkül is néhány milliárd éve, jó a forgalom, a bevétel nem jelentős ugyan, de lehet tartalekelni is, az igazgatótanács (magasan a fejed felett) spórolásra szólít mindenkit, minden téren.

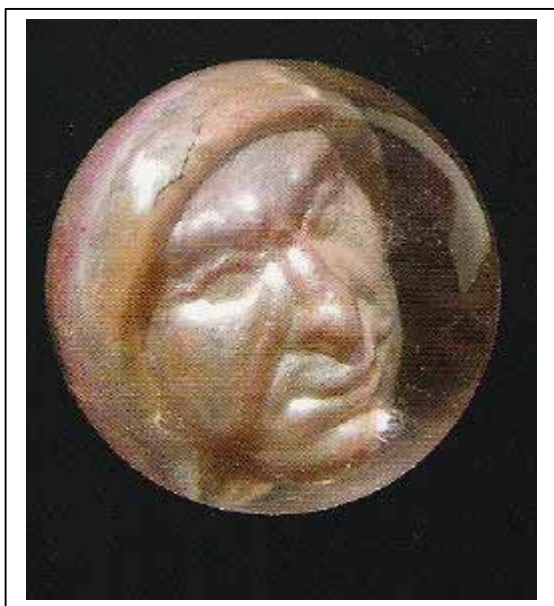
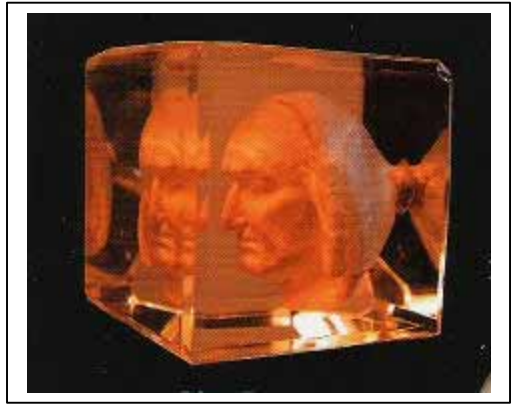
Másnap reggel.

Jó reggelt, kedves! Sárga fény folyik szobádba. Rá a bútorokra, rá az ástásra emelt kezedre, mélyen szívod magadba a friss levegővel. Mélyen, egészen a sejttekig, ahonnan jobb időben vallások, szerelmek születnek, továbbá versek, zeneszámok (persze nem mind) és festmények. Csak maradj az ágyban, majd készítek én valami reggelit. Addig lustizzál, esetleg tévézzél, a szemüveg az éjjeliszekrényen van. Elsétálok a boltba, útközben jó reggelt kívánok majd a plakátragasztó embernek, aki színes papírokat masszíroz kopott oszlopok hátára.

Postaláda

A lépcsőház nehéz szocreál ajtaja lágy, olajos zajjal nyílik meg előttem. Odabent sűrű légnomással fojtogat az ottfelejtett nyár. A döglött legyek nagy számban elszórt rakásai jelzik: idén is nagy volt a pazarlás. A postaládák fémtesteiben ebben az éjszakai órában gondosan fogalmazott levelekről álmodnak távoli rokonoktól, kik hírt adnak a dinasztia peremvidékén történetekről. Így: Pistike megszületett, mint ahogy az a sok Pistike rendszerint már megszokott születni, majd felnő és megismeri Mariskát, mindezt csak azért, mert előbbutóbb, így-úgy meg kell ismerjünk néhány tehetséges és kevésbé tehetséges Mariskát. Aztán a sok Mariska és Pistike élnek, amíg meg nem hálnak, néhány zsíros disznótor és pacsuliszagú húsvét között, esetleg norbiaptéd és színes reklámok. Járnak

színházba, templomba, vagy kocsmába. (Egyesek balfék hobbiértelmiségi szerint bár mindhárom más-más, mégis mindhárom egy töről fakad. Ugyanaz. Ebben most bizony elbizonytalanodtam.) Vannak barátaik és felebarátaik, kiket néha megkívánnak, aztán hazudniuk kell ilyenkor otthon, néha lopni is, elcsenni a szeretetből és másik Mariskának adni. Jobb regényekben ölnek ezért, és a rosszakban is. Ez helyett a postaládák bankszámlakivonatokkal, hirdetésekkel megrakott újságprostitúáltakkal és választási ígéretekkel vannak tele. Megígérem neked drága olvasóm, hogy ha egyszer lesz hozzá kedvem, időm és bátorságom, levelet fogok magamnak írni. Majd a többi postaláda szemeláltára egy büszke, és kissé beképzelt mozdulattal bedobom a postaládámba. Kicsit hagyom, hogy érvényesüljön, és meglepett örömmel átveszem a küldeményt. A lépcsőn ülve kezdem majd olvasni, és közben várni azokat a jóindulatú, fehérköpenyes néniket és bácsikat.



E havi számunk szerzői:

Borsi István (Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi szabadfoglalkozású

Fetykó Judit (Sátoraljaújhely, 1956) Budapest, közalkalmazott, író

H. Túri Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő

Karaffa Gyula (Nyíregyháza, 1964) Nagyoroszi, ny. közalkalmazott, vállalkozó

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő

Kolozsvári Grandpierre Miklós (Budapest, 1950) Hont, festőművész, szobrász, rézmetsző

Lapis József (Sárospatak, 1981) Debrecen, szerkesztő, kritikus, költő

Móritz Mátyás (Budapest, 1981) Budapest, internetes újságíró

Szalai Ferenc (Budapest, 1957) Budapest, könyvtáros, tanár

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, újságíró

Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő, helytörténész, művelődési ház igazgató

Impresszum:

Tördelés/irodalom:

Karaffa Gyula

Helytörténet/fotó:

Végh József mkl.

Grafika/képzőművészet:

Konczili Éva

Szerkesztőség címe:

2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:

0630-383-5385

Email cím:

karaffagy@freemail.hu

hgev@freemail.hu

Kiadja a rétsági Művelődési Központ és Könyvtár

Terjesztés kizárólag PDF formátumban.



Kolozsvári Grandpierre Miklós: Írnok